

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti Lap minden héten kétszer: Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, hírlóje közül minden hirdetőnek, egy negyed-szelet sorától három krajczárért pengő pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az intézetbe bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

SZERDA, szeptember 27.

Előfizetheti helyben és Budán E. m. h. Gusztáv ur könyvkereskedésében (Uri és kigyó utcák szögletén) félre postán 6, különben 5 ezüst forinttal, az országban minden — azon kívül csak a cs. kir. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” czim alatt kéretik beküldetni.

Tartalom.

A zalai esemény 's a Pesti Hirlap. Fővárosi hírek 's események. Országgyűlési tudósítások: Szeptemb. 20-án XLVIII. orsz. ülés a t. RRknél. (Tárgy: bünt. rendszerb. munkát vizsgálatának folytatása. A t. RRa bünt. költ. elvállalják. Magyar nyelv-tárgyban 3ik izenet.) Szeptember 21. 22 's 23-án LIX. LX. és LXI-dik kerületi ülések. (Kerül. választmány munkálata a városok ügyében bevezetetik, egyszersmind elhatározzatik felvételének ideje és módja. Újabb felírás a Részek meghívására; kerül. választmány nevezeték a bányászat-ügyben. Fölvetete 's tárgyalata a katonaelelmészeti országos választmány munkálata.) Rövid közlés a szeptemb. 25-én tartott LXII. kerületi és LXIXd. országos ülésről a mgos FÖRRnél.) Megyei 's más vidéki közlések: Zempléni (megyei új választott tisztviselőknévsora.) Győrüli (közgyűlés.) Arad és Torontal megye közgyűléséről rövid értesítés. Zalából észlelt.

Spanyolország. (Középponti junta egybehívásának kívánata. Constitutionál nyilatkozata a barcelonai lázadás iránt. J. des Debats szerint állapítja Barcelonának. Narvaez Madridot elhagyti szándékozik.) Nagybritannia. (Palmella hg Angliában. O'Connell új terve. Shiel térsége. Mathew. Victoria újabb kirándulása.) Franciaország. (Ellenzék a parisi erősitvények miatt. Elfogatások Párisban.) Belgium. (Cath. püspökök pástori levele híveikhez. Victoria Belgiumban.) Olaszország. (Cesena közelében lázadó csapat.) Törökország. (Montenegro elleni hadkiszületek.)

Egyesületi 's intézeti közlések: Akisdedovó intézetek Magyarországon terjesztő egyesület.

Czélsezerűbb építési rendszabályok Cassanotul.

Hibaigazítás.

Tárca. Talált ősmagyar pénzek. Helvetzia statistikája. P. Thewrewk J. utazási naplójából.

Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunaviz-állítás.

Pest, szeptember 27. 1843.

A zalai esemény, 's a Pesti Hirlap.

Ha igazak mindazok, mik a zalai követválasztás, és adótvállaló gyűlés iránt, a 281-dik számú Pesti Hirlapban foglaltatnak, úgy méltó szomorúság foghatja el a hazafi kebelét. Mert akár Deák honmaradását, akár a helyt foglalt lélekvasárlásokat, vérengzéseket, öldökléseket, katonai erőnek a tanácskozó gyűlés biztosítására szükségessé vált alkalmazását, akár végre azon hálátlanságot, mely Deák iránt kitört, tekintsük, igen nyomos okaink vannak szomorkodni — öröme pedig a felett, hogy az „ügy” győzött, azaz hogy a háziadó keresztülment, mi legalább legkisebb okot sem látunk, miután ezen ténynyel egy időben tudjuk meg, mikép ezen úgynevezett „ügydiadal” épen úgy bornak, pálinkának, pénznek, 's a lélekvasárlás minden ismeretes nevének vala csak következtése, valamint Deák követté választását is a zalai pártfőnökök csak ily utakon vélték kivihetőnek, és vitték is valóban ki. Midőn Deák a követséget el nem vállalta, nem személyét áldozta fel véleményünk szerint az ügynek, azaz a háziadó ügyének — mert hiszen a tisztátalan eszközökkel szerzett győzelmet sem valódinak, sem állandónak, és így ily áldozatra méltónak nem tarthatja — hanem szeplőtelenül álló személyességét akarta elválasztani egy tisztátalan ügytől, azaz a corteskedéstől — tette akarta kimondani a lélekvasárlás feletti kárhözható itéletét — követi pályáról lépés által akarta kimondani, hogy corteskedés mesterségei által megválasz-

tott követ, magát elég függetlennek, állását elég tisztának nem ismerheti, mikép teljes lelki szabadsággal szólhasson az országgyűlés előtt fekvő egy igen nevezetes tárgyhöz, t. i. a megyei kihágások zabolázásához. Deák azon forró ösztönt, mely őt ott, hol legtöbbször használhat, azaz országgyűlésen, a hazának teendő szolgálataira készíti, alá tudta rendelni polgári kötelességének, mely nemcsak azt tiltja, hogy lélekvasárlással szerezzünk követséget, hanem azt is, hogy olyat elfogadjunk, melyet mások számunkra, habár akarunk ellen is, kárhözatos utakon szereztek. Magas jellemhez, és valódi statusférfiúhoz, a szabadság és rend emberéhez illő gondolkozásmód valóban! —

És midőn Deák ily nagy férfiúhoz illőleg cselekszik, azon megyében, mely dicsőségét neki köszönheti, mellyől nem ő, hanem mellynek fényt ő kölcsönözött, mellynek oly kitünőtleg és hív hazafilag szolgált, nem találkozik egyetlenegy hang, nem egyetlenegy ajak, mely megnyitnék védelmére, midőn kintpadra húzzák a nagy hazafit, és megértetik vele, hogy ő korán született, mert nem értik még tulajdon elvarátát sem, kik még nem tudtak az érzelem azon vonaláig sem emelkedni, hol valódi polgárerény, és önmegtadadás fölfogása, és így másokban is becsülése kezdődik. Elfordultak tőle az úgynevezett haladás barátai, és ez tekintve a létező személyes viszonyokat, elég kellemetlen lehet — de még keserűbbnek kelle lenni Deákra nézve azon tapasztalásnak, milly keveset haladt, sőt mennyire elmaradt a haladási párt, és milly szomorítólag vala már eddig is képes elkorcsosult választási rendszerünk, összezavarni a fogalmakat az iránt, mit polgárerény, és igaz hazafiság, megkívánunk; megengednek, vagy tiltanak! Által kelle látni Deáknak, miről hiszszük sohasem kételkedett, milly szörnyű silányság az úgynevezett népszerűség, milly szörnyű csekély belbeszet rejtenek magokban a sokaság tömjénezesei, és milly ingatag alapokon nyugszik még nálunk az úgynevezett közvélemény, melly midőn még a politikai jellemek igazságos megbírlásaig sem tudott kifejlődni, egyszersmind már a politikai hálátlanság legcsúnyább fokáig fajult!

A méltó szomorúság ennyi anyagja között, keresve keres a hazafikebel vigasztalást — de nem talál. Mert azon hideg commentár, mellyel a Pesti Hirlap kíséri a zalai eseményt, és a mellyben az úgynevezett haladási pártot legyezgeti, 's ingerültségét természetesen találja, nem képes fájdalminkat enyhíteni. Mert mi nem látunk ingerültséget és haladót — hanem szemlélnék politikai hálátlanságot és elmaradottakat. Emeleti még a Pesti Hirlap, mikint az országgyűlésre nézve legjobbak a remények, bár Deák nem lesz is ott — mi nekünk legkisebb okunk sincs ezen reményeket táplálni, és őszintén megvalljuk, Deák Pozsonyba menetelét főképp azért ohajtot-

tuk, hogy a pesti hírlapi ábrándozások gőzét, ha ne talán terjedezni kezdene, legyen kinek eloszlatni — chez pedig az ő személyes jelenléte vala szükséges. Szives még az érdemes szerkesztő azon ohajtasát kifejezni, hogy Deák „nem fogja vezérnézetet a közvélemény tájékozásától megtagadni.” Ámbár mi is forrón ohajtjuk, hogy Deák el ne „nemuljon” (az örökké való vezérkedni akarás a Pesti Hirlap jellemző tulajdona), de azért csak igen csekély enyhületet várjuk ebből fájdalominknak — mert ha megszólal is sajtó utján Deák Ferencz, mind a mellett azon tömérdek konkoly, mellyet a Pesti Hirlap elhintett, még kiirtva, azon szám nélküli ábránd, mellyel honfiam fejét kábitgatja, neutralisálva még nem lesz, valamig csak vagy a Pesti Hirlap nagyérdemű szerkesztője nem fogja vezérnézetet a közvélemény tájékozásától egészen megtagadni — vagy pedig rendszerének, és politikájának eredménytelensége oly világosan nem fog kitűnni — mi már közelget, — hogy annak hasznavehetetlenségét a legutolsó vívatózó patvarista is kénytelen legyen belátni.

Nem talál tehát elszomorodott keblünk sehol vigasztalásra! És ámbár a fájdalmak ezen komor borítja közé, mint egy derítő villámsugárt lövellé a Pesti Hirlap szerkesztője azon állítást, hogy hasonló körülmények között nem lett volna képes másképp cselekedni, mint Deák; — ámbár nem kétségeskedett kimondani, hogy nary férfiaink csekély száma miatt szomorkodni okunk nincs, mert ő is tudna nagy férfiú lenni, ő is tudna magas érzelmekeket kifejezni; de azért mégis csak le vagyon verve, és szomorú a mi lelkünk, mert noha bár mindezeket szerényen tudunk ráadni a Pesti Hirlap szerkesztője nem kétségeskedett is, de mi kétségeskedünk — elhinni. * * *

Fővárosi hírek 's események.

h Pest sept. 27. Mult vasárnap a gözhajózási igazgatóság is kívánván járulni a szerencsétlen fejeváriak inségének enyhítéséhez, kirándulást szándékozik tenni, Arpad' gözessel Vissegrádra, melly sétautazásnak tiszta jövedelme a tűz által károsultak javára vala esendő. De közbejött akadályok miatt e nemes czélú kirándulás elhalasztott. Azonban más izben bizonyosan vegyezmennend ez, minek meghatározandó napja jó előre tudatni fog a közönséggel. Valóban sajnós volna, ha azon főkadály ismételve előadná magát, 's melly, ha jól értesülünk, nem vala egyéb, mint közönség nemlete. Ez természetesen igen fontos akadály, mert ha a jövedelem a menet költségeit is alig földözne, akkor a szerencsétlenek felségállítására mi sem jutna, 's így el nem értenék a kitűzött szent czél Reméljük a budapesti emberbarátoztól, hogy egy kis szórakozást 's néhány derult órát meg nem tagadandnak maguktól, ha annak árán enbentársuknak is szerezhetnek néhány derültebb pillanatot.

— Már is jelentkeznek nálunk a tél előhírnökei, 's pedig nemcsak a hivesülő légben, hanem aféle eseményekben is, mellyek telen a növekvő szegénység miatt mindig sürűbben szoktak feltűnni. Ezek sorába a rablások és betörések tartoznak. Néhány nap előtt éjente egy utcza-

A VILÁG TÁRCZÁJA.

Talált ősmagyar pénzek.

(Lásd a mai számunkhoz csatolt körjót.)

Zágráb aug. 26. 1843. E mai napot életem legboldogabb napjai közé számítom! — Az isteni gondviselés úgy látszik meghallgatá gyermekeveim óta titkon táplált legforróbb vágyaim 's legbuzgóbb imáim egyikét, mellyet sokszor a hideg megfontolás óráiban az ábrándok országába tartozó „pium desiderium-ok” közé sorolni fohászkok közt erőtettem magam, de melly roppant tudományu Horváth Istváunak, Somogyi Sándor, Fehér György 's Kis Bálint munkáinak, nemkülönb Kőrösi Csoma és Reguli utasairól értekező cikkek olvasása után bennem ismét kettős erővel feltámadt. — Ugyan is tegnap L. . . . ch barátommal, ki egy idő óta nagy szorgalommal gyűjtögeti a régi, leginkább magyar pénzeket, beléptünk egy aranyműves boltjába, régi pénzek után tudakozódnán, ki is azonnal ősi régi aranyt adott elénkbe. Az elsőt, mellyet kezembe vevék, azonnal magyar pénznek tartottam, mert igen hasonlatos ama Rupp könyvből találtatott pénzekkel, mellyek 4ik Béla alatt verettek, 's mellyeken 4ik Béla, István fiával, kit már hetedik évében királynak koronáztatott, látható. Még jobban megerősödém véleményemben, midőn azt hallám, hogy e pénz egy merkapolyei tisztartó találta közel a grobniki mező-

höz, hol a Dalmatiából visszavonuló mongolok utóhada veretett-meg, 's midőn a pénz másik lapján a kettős keresztet megpillantám 's körösleg e szavakat olvastam: „VIC-TORIA CONO6 VHTAV,” keleti mód szerint visszáról olvasva: VATHY vagy is Bathu, mi a 4ik Béla alatt 300.000 mongollal hazánkba rontott tátarvezér neve volt. De ki ironghatná-le meglepetésemet, midőn a két koronás király föhataln felköttem egy apró írást födöztem fel 's abban dicső őseleink régi ezredéves hun betűire akadtam, kezem remegni kezdte, 's majd hogy földre nem ejtém e nemzeti kimondhatlan becsü kincsét és ereklyéjét. — Szinte megbödulék honfi örömeimben, egész éjjel nem szállt szemeimre 's felmagasztaltságomban csak egyes fohások által valék képes forró hálamat az örök gondviselés jóságáért kijelenteni, melly meghallgatván buzgó imáimat nekem is engedett némi részt vennem e nemzeti kincs fölnekem 's megmentésén; megmentésén mondom, mert ha L. . . . ch barátommal pár órával később jövünk, 's ő azt meg nem veszi, az érintett aranyműves eszent ereklyét nemzetünk kipótolhatlan kárával — be olvasztja! *) De így hála a magyarok istenének! **) meg van mentve e még eddig ta-

*) Igen üdvös volna, ha az aranyművesek a tudományok érdekében felsőbb rendeletek mellett kötelezettségnek az ily régi pénzeket, a beolvasztás helyett, a helybeli kir. harminczad-hivatalnak a nemzeti Museum számára némi nyereséggel átengedni.

**) E szözlásmód még nemzetünk pogánykorából veszi eredetét, mert a régi magyarok a mágusok vallását követvén csak e gy élő igaz Istent hittek, kire szüntelen hivatkoztak több velök

lán egyetlen hiteles iránytű és fénytörő, melly a szent-és történet-írással egykoru dicső nemzetünk származásáról, ázsiai ősi lakhelyéről 's eldödeink műveltségi fokáról fenforgó vélemények homályára fényt árasztat 's azok hullámzó veszélyes tengerén biztos irányt mutathat. — E hun betűk Guttenberg Albuma szerint leginkább megegyeznek az ó-aramaeus vagy is syro-chaldaeus, és az északperzsiái vagy cabuli betűkkel, 's így tehát a világ legrégebb betűivel, mert több közülök még az egyiptomi hieroglyfok, a copticus sőt még az aethiopiai betűk közt is találtak. mi roppant tudományu Horváth Istváunak állításaira újabb fényt áraszt. — Nem alaptalan továbbá az, mit Kis Bálint a magyarok ősi hazájáról munkájában mond, miután nyelvünk nemcsak aramaeus vagyis syro-chaldaeus szavakkal megegyező 's egyjelentésű gyökérszavakkal van elárasztva, hanem a betűk is majd ugyanazok. Nem ok nélkül kereste tehát boldogult hazánkfa Kőrösi Csoma, egész életét hazájának 's a tudományok szent-íve, nemzetünk őshonát Észak-Perzsiában Cabulban 's Tibet szelén; nem ok nélkül várt az ottani könyvtárakból eldöntő felvilágosítást. — Nem ok nélkül mondá tehát Desericius József: „Ego

érintkezésbe jött nemzetek számtalan faragott bálvány-isteneik ellenében, 's most is a magyar e szözlásmód által egyedül csak benső meggyőződését akaria kijelenteni, hogy amaz isten, kiben nemzete hisz, az egyedüli igaz élő isten, nem pedig azt, mintha ez isten nem volna egyszersmind a többi nemzeteknek istene; — hasztalan elménczednek tehát nemzetünk ellenei mérgek ajakkal ez őskoru jámbor tiszteletet, nem pedig gúnyt érdemlő szözlásmód fölött. —

Országgyűlési tudósítások.
Pozsony szeptember 30-án

XLVIII. országos ülés. (A KK. és RRael.)

ban öt helyen is történtek kísérletek az ablakok berontására, s egy helyen sikerült is a tolvajlás. Öt sühederből állt a gonosztevők társasága, kik mesterségük ügyességét annyira vitték már, hogy a földszinti ablakokon nemcsak az üvegablakot, hanem még a belüli fatáblákat is elmetszik, hogy ezelt érjenek. Négy helyen elriasztattak ugyan a hivatalos vendégek; de vajmi kellemes helyzetet oly városi biztosság, midőn mindig őrt kell állanunk, hogy megvédjük magunkat, míg azok, kiknek őrt kellene állniok, vagy iddogálnak, vagy kényelmesen hortyognak. Rendszerezett őrbiztosság valóban oly kiálló szükségévé lön már fővárosunknak, hogy az eziránti hanyagság inentől polgári bűn szinét öltendi magára.

— Nifont de Rarke urnak csakugyan használt, úgy látszik, a lecke; mert legújabb tapasztalók, hogy esetenként műkiállítások egyik ablakán átvilágító lapon ily felírás is olvasható: Műkiállítás a Világ nevezetességeinek. De természetesen, e lapról sem maradhatott el a német felírás. Hagyjátok! Am a főtáblák, mellyek egész napon át figyelmetek a járólókat az esti mutatványra, rófnyi betűkkel, még most is csupa németek.

— Rebesgetik, hogy a leendő nemzeti Conservatorium énektanítójává csakugyan Pantaleoni urat akarnak felavatni. Prosit!

— Örömmel szemléljük, hogy a városház tornya teljes elkészülése felé halad, miután már a vasdorog, mellynek megaranyozott hegye egyszersmind villámfogóul is szolgálhatand, felállított tetejére. A nemzeti zászlónak a dorongrai feltűzése hihetőleg ismét valami építészeti ünnepélyvel lesz összekapcsolva; s ezen esetre reméljük, hogy a tartandó közművesi, ácsi vagy egyéb népszerű szónoklatok közt, nem úgy, mint a városház falainak közművesi felavatásakor történt, csupa német és német, hanem talán magyar beszédet is hallandunk; mert valóban a magyar haza fővárosa magyar törvényhatósági hivatal-épületének ünnepélyes felavatásakor magyar szót nem is hallani valóságos gúny. De mi minden jót reménylünk jelen lelkes tagjaitól a hatósági személyzetnek; ők bizonyosan tudni s érezni fogják, mi illő, mi méltó ily szabad királyi magyar városhoz, anél is inkább, minthogy legújabb országos kivánsággal akarnak föllépni magyar alkotmányos jogok ügyében.

— Mult szombaton, az az f. hó 23-án adatott nemzeti színpadunkon Fancs János javára „Lucrecia” szomorújáték öt felvonásban írta Ponsard, fordította Egressy Béni. E nagy hírű darab, úgy hittük nagyobb közönséget vonand színházunkba, mit a jutalmazandó de rék művészt is megérdemelt volna. A darab drámai komolysága és szerkezete a tárgyhoz méltó; a jellemek legnagyobb részt jól s következetesen festvők, az előadás ügyes, virágos erőteljes, néhol azonban a történet kényes pontjain kissé túlmérsz. A fordítás sikerült. A szereplők közül Fancs (Junius Brutus) Lendvay (Sextus Tarquinus) Laborfalvi R. (Lucrecia) úgy szinte Barta (Collatinus) jelesen működtek. Mikép tévedhetett ily komoly darabba s ily komoly szerepre, minő Tullia, De Cau Mari, azt csak a szereposztók tudhatják. A darab érdeke, a nagy közönség előtt, nem egészen felelt meg a költemény európai hírének. Hiszünk más ízbeni adatásakor, mélyebb felfogás után több rokonszenvre találand, kivált ha tán a kissé éles kitételek a mű hecsének esonkítása nélkül, kissé mérsékeltebbnek.

Folyó hó 23-án halt meg Pesten Laczkovics Sándor (ngos Laczkovics N. János m. királyi váltó-fel-törvényeszi bírónak nagymenyű fia) életének 16dik évében belgyuladás következtében. Szeretett szülői s a haza benne egy legszebb ifjú tulajdonokkal diszlt magzatot vesztenek. Béke anygala lebegjen a hosszabb életre méltónak hamvai fölött!

Mielőtt a börtönrendszerről készült törvényjavaslat

hátralévő része tanácskozás alá vétetett volna, egyik megyei követ elterjeszté: miképen azok a kerületi börtönöket szükségesnek nem tartják, annyival is inkább, mivel a nemzet teendői között olyanok vannak, miknek eszköz-lése a ker. börtönök létesítésénél szükségesebb; egyéb-iránt is a rabok kezelése a municipalitas jogai közé tartozván, legjobbnak gondolják, ha minden megye, mint a szóló követ megyéje is, alkalmas és célszerű börtönöket építtetvén abban saját rabjait tartandja; s ugyanezen elvből a börtön-költségekhez járulni nem akar; küldőinek ezen kijelentett kívánatát a szóló igazolhatása végett a naplőba igttatni kívánta. Olvastatott ezután a XVIII. fejezet, s a kerületileg oly terjedelmes megvitatott 382. §. egyik megyei követ kijelenté: miképen küldői a börtön-költségeket elvállalni nem akarják. Utána egy másik követ szó-lalt fel ellene, s mondá: nevezük, s kereszteljük bárminek, és bármely szép pályába takargassuk a gyenge gyermeket, a szóló azt mindig törvénytelen zab-gyermek-nek nevezi, mert az nem a köz anyaország szülöttje, hanem az általa kirendelt választmánynak tulzó buzgókodásából és talán e részben a törvények korlátain kilépett véle-ményéből származott ideitlen magzata, mert meg nem érvén még a haza méhében, erőszakoltatva idő előtt jöve világra, és ennek állandóságát még a haza orvosai sem ígérhetnek. de kereszteljük meg őt halála előtt: „adó” ennek neve, — folytatá a szóló — nem subsidium, mert e kettőnek különböző a természete, s ez a nemességre csak-ugyan szédítő maszlag, melly a nemesi vérről szerzett ős alkotmányos szabadságban meggyilkolja, mellytől ez min-dig visszaborzadott. Vannak ugyan az adóról szóló némelly törvényeink, mint az 1486: 64. 1649: 48.; de ki nem tudja, hogy az első az országgyűlésre küldendő követek költségeről, a másik pedig csak egyes esetekről t. i. ér-sekujvári, nyitrai és esztergomi nemesekről emlékezik, s azért figyelmet sem érdemel, de tudhatni ellenben azt, hogy az 1723: 6. a Hármaskönyv I. r. 9. tez. mindezen adó-zásokat örökre eltöröltte, meghagyván még az armálistákat, hogy a megye házi szükségére tovább is fizessenek, de azokat is az 1744. 8. s az 1805: 1. örökre fölmen-tette. — Most tehát miután az országgyűlési költségeket felvállaltuk, s a börtön s ki tudja még mi költségek a nemes nyakába vettettek, vajjon minő különbség lesz a nem-nemes és nemes adózók között, talán azon nyomoru kiváltság, hogy nemo nobilium nisi legitime citatus et ordine juris convictus fuerit seu in re-bus suis, seu in persona damnificari potest; ezzel ugyan nem messze megy a szegény nemes, mert majd őt is előlírják, megcélják, convincálják s executál-ják, s ha még adós, a váltótörvényszék által koldusfotra is juttatják; vagy talán az, hogy a nemes magának bír-akat és tiszteket választhat; hiszen ez már a nememesek egyik osztályának is megadatik, és ki tudja, vajjon jö-vendőben az egész néptömegre is ki nem terjesztetik-e a capacitas? ez szinte közös loszen ezekkel; — vagy végre az ősiség? ennek az újbbi megállapított változtatással majd egy kitekerik nyakát, hogy nyoma sem marad. — De valóban vizályos dolog is akkor, midőn pénz szűke miatt a tehetség oly keskeny határok közé van szorítva

hazánkban; midőn a sopronyi körlevél által kereskedésünk viszonyai előttünk felfedeztettek, melly szerint 1830dik évtől, évenként 3 milliót vesz hazánk s így ha minden évben többet adunk ki, mint mennyit beveszünk, mi lesz a szomorú következmény? mindenki számítás nélkül előre láthatja; — tartok tőle — mond a szóló, — hogy vala-mint már egy megye, ugy honunk is mindnyájunkkal együtt a váltótörvényszék elibe kerül. Illy állásunkban vállaljuk el tehát a roppant börtön-költségeket? és talán ennek folytában a vele kapcsolatos házi adót is? Megemlíté még a szónok a műpar-egyetemet, népnevelést, vasutat, vizek szabályozását országház-építést s szóval: mindazon in-tézeteket, mellyek a hon-virágzására életöket a nemzet ápoló kezeitől várják, s megismeré, hogy azok mind szépek, jók, hasznosak, sőt szükségesek, sed vana sine viribus intentio, és jelenleg azok nagy része még csak a jámbor ohajtások közé tartoznak. Ha azokból arany hegyeket rem-nénylenek, mondá — nyissák meg előbb a forrásokot, hadd áradjon az áldás közösen az egész nemzetre; vegyük fel a kereskedési tárgyat, s eszközöljük, mi rajtunk áll: hogy kereskedésünk ha szinte nem activ, legalább al pari álljon; elégedjünk meg hazai productumainkkal, s midőn majd ez által köztünk a tehetség elterjed, akkor áldatni fognak mindazok, kik honunk javára, boldogítására valamely hasznos indítványt tesznek; de jelen állásunkban azokat teljesíteni lehetetlen. Meglehet ugyan, hogy azon megyék — folytatá a szóló — mellyekben a Dunának két partja a kereskedést virágzásba hozza s azok, mellyek a tenger-mellékekhez közelebb esnek, az indítványozandókat esz-közlésbe hozhatják, de azon vidék nemessége, melly a mindennapi szükségekkel is küzd, s hol a nemneme-seknél sokkal nyomorultabbak, azok ily terheket nem viselhetnek; egyébiránt még ennek kivitele is bajosan eszközölhető, mert egy része azt fizetni nem akarja, másik pedig nem tudja, mivel nincs miből; — az elsőre nézve lehet ugyan mód végrehajtás által, de ilyenkor elkecsere-dik, s kétségbe esik azon nemes, hogy még azon kevés kenyeret is, mit éhező családja számára megtakarított, a hazának, mellytől még többet várt, oda kelletik adni, kész mindenre vetemedni s mi máskor is már a szűk időben megtörtént, majd seregenként vándorolnak ki szomszéd Bukovina, Moldva és Oláhországokba, mert mi köti majd őket szeretet hazájokhoz? azon egy két vékás föld, vagy egy két telek tizedrésze, miket már úgy is örök teher nyom; építsük tehát ezen különben valóban szükséges intézetet biztosabb alapra, találjunk arra célirányosabb módokat s eszközüket. — A szóló tovább felhozá miképen küldői anyantastásukban is meghagyák: hogy az adót s így a börtön-költségeket is, mellyek az adónak egyik részét tes-zik — mint törvényekbe ütközöt s kiváltságos szabadsága-inkkal ellenkezöt ne pártolják, különben is arra semmi szük-ség nem lévén, a mennyiben az adózotték sorsa az ür-béri engedmények által nevezetesen könnyítetett, a nemesség pedig subsidium utján mindig kész volt, és kész valahányszor, a hon java megkívánja nemcsak vagyonával de vérével, életével is áldozatokat hozni, mint ezt több ízben is bebizonyította; — de különben is valamik a ne-mesnek ezen haza-védelmi legfőbb kötelessége nem ren-deztetik, az adóztatásról szó sem lehet, mert két köte-lességet nem viselhetnek. Mindezeknél fogva tehát a börtön-költségeket a honi pénztár terhére kívánta tétetni. — Ezen hosszas előterjesztés után a nmltu elnök megjegyzé, hogy ha az országos választmány munkálatának meg kell

Hunorum nostrorum primae vos Parentes et Genarchas, ultra Araxem annem sub monte Gordiaco Hebraeis Ararat dicto. in quo arca constitat, oriri coepisse etc. — Nagy hitelt nyerne tehát e Manasses Constantin által fel-hozott szavak: „Anno ante Christum natum 1036. Aegypti Rex Sesostris — coacto de tota natione sua exercitu, as-sumtisque belli sociis ex Hunorum gente. quam mun-neribus sibi totam devinxerat, terram universam. Asiam maxime percurrat; et omnes ut tributum penderent, vi coegit. Unnis autem Assyriam dono dedit;” — úgy szinte Thurocznak szavai is: „Priores Hungarorum Historiae tradunt Hunnos primm in Perside commoratos esse.” — Ez aranypénznek szerecsés felföldözése által új bizonyosságot nyerne mindazok, mellyek a nagy tudom-ányú Fehér György „Aborigines et Incunabula Magya-rorum” című munkájában a Hunok-vagy Kunokról mon-datnak, leginkább pedig e szavak: „Hunorum idioma nativum cum lingua aramaea Syro-chaldeorum, et Persarum. in quorum scilicet consortio adoleverunt, affinitatem cum Gothorum. Ruthenorum ac Pannonum vero, cum vicinorum sermonibus communionem quamdam vocabulorum contraxisse oportuit.” — Különös örö-memre szolgált e betűknek szembeszökő őszhangzása amaz ide mellékelte régi hun betűkkel, mellyek a Salonában, Dal-máthonban boldogult Literati Nemes Sámuel által fölfede-zett őn-táblákra vannak vésvé, s mellyeket nekem Dr. Gaj. ki jelenleg azok birtokában van, felszólításomra egész készséggel lerajzolásra átengedett. Találtnak azon-ban ez őn-táblákon oly hun betűk is, mellyek Bél Má-

tyás és Kis Bálint könyvében láthatók. — Új bizonyosságot nyerne tehát ez által ime az „Aborigines et Incunabula Magyarorum” című munkában találtató szavak: „Hunorum robur a Romanis, Gothis, Gepidisque labefactatum; ac prope enervatum, illos in partes varias distraxerat; pars enim, et multi quidem Bizantinis adhaerens. pars in Dacia montana cum Gothis, Dacisque remansere. pars in Illyricum commigraverat.” — Szembeszökő továbbá azon hasonlatossága az arany-pénzen levő betűknek ama betűkkel, mellyek Bél Mátyás munkájában a 4ik réztáblán a IV. szám alatti pénzen egy gumia forma alak körül szemléltetők. — Be van tehát bi-zonyítva, hogy a magyarok a hunokkal egyeredetűek, hogy ősi hazájokból saját betűiket magokkal hozták Eu-ropába, mellyeket csak a keresztény vallás elfogadása után bírtak a római betűk az életből kiszorítani, de csak lassan és századon keresztül. Hogy épen 4ik Béla pénzen fordulnak ismét elő az ősi hun betűk, annak oka az le-het: hogy fia István egy ritkaságszerű Erzsébet nevű hun vagy kun leánya szeretvén, különös hajlandósággal s előszeretettel viselteték a kunok iránt, atyja minden hadmenetében a kun sereget ő vezérlé. s e kunok ak-koriban még pogányok voltak és saját hunbetűkkel éltek. — Való tehát, mit Bél Mátyás „De veteri Literatura Hun-no-Scythica” irt munkájában mond: „Equidem de ve-teribus Scythia ita sentio, quo priores ii primis sedibus, unde egressi, fuerit, eo plura apud eos antiquae et avitae sapientiae reperta fuisse vestigia. Egressos autem post linguarum confusionem, e Mésopotamia,

condisseque cum patre suo Magogo, in septentrionali-bus regionibus Scriptura S quodammodo innuit;” és a 24dik lapon: „Quis praeterea credat, tanto annorum spacio Scythas Asiaticos, tum in Armenia, Media et Phrygia, at-que vicinis regionibus, degentes, sine litteris fuisse, aut eas ex his Europae angulis in Asiam, ex qua tamen, uti gentes omnes, ita litteratura quoque prodiit, quasi ex-ortres, in patriam postliminio a Scythia revocatas fuisse.” — Valók Thurocznak ime szavai is: „Siculi nondum Scythi-cis litteris oblitii” való mind az, mit Székely István, Za-mosius. Gelei Katona István, Csécsi János a honunkban ak-kor még fenlevő régi hun vagy kun betűkről irtanak, s végre való, mit Ludovicus Godofredus „Archontologia Cos-mica”-jában mond: „Hungari ab antiquo peculiari fuerunt usi in scribendo litteris, hodie tamen Romanis contenti sunt.” — Az érintett aranypénzen levő betűket nagytöveggel segítségével pontosan lerajzolván, mint azok ide mellé-keve láthatók, Guttenberg Albuma Scriptae észrevettem, hogy e betűk csak a világ legrégebbi Alphabetumai közt találtnak, ugymint: az aegyptomi hieroglifek, az aethio-piai, ó-aramaeusi, ó-heber, phoeniciai, medus, ó-görög-etruriai, copticus, cabuli vagy észak-perzsiak betűk, s a fin-scandinaviai rúnák közt, sőt néhányank alakja a me-dus és perzsiak ékírásán is látható. — Még csak a betűk kulcsa hiányzik, mellyel én azonban nem boldogulhaték, miután a Guttenberg Albumában találtató betűk jelentése fájdalom! nincs kitéve; de reményem, hogy azon tudós honfiak, kik az arra szükséges segédforrásokat bírlák, nem fogják abbeli fáradságukat sajnálni. — Be van tehát

állani, akkor azon skat is, melyek ezen munkát lelkesítik, méltóztatásnak elfogadni. — Ezután egy harmadik megyei követ szóla: miszerint küldői a nyolcz százados alkotmány fő paizsát nem a nemfizetésben találják, 's a közhaza javára valamint eddig, ugy ezentul is áldozatokat tenni készek, 's ámbár a háziadót fizetni nem akarják, de a börtönöknek czélszerűleg leendő elrendezését szükségesnek ismerik, 's azért annak költségeihez subsidium utján járulni kívánnak. Illy értelemben szólottak többen, még azok közül is néhányan, kik a kerületi ülésben, ellene vagy épen nem szavaztak; mondatott: hogy, mivel a nemességnek van legtöbb vesztési valója, a közbátorság fenntartására neki legtöbb szüksége van azért, legtöbbet is áldozhatik; más részről még néhányan az előbb fejtegetett nézetekhez csatlakoztak; egyik követ még megemlíté, hogy ha a börtönök létre jönnek, azoknak költségeit a nemesség nem fizethetvén, az újonnan építendő börtönök hazánkfiával telnek meg, — másik követ kijelenté, hogy a ker. börtönök első butorozására szükséges költségeket szabad ajánlatképen egyedül csak azon arányban, mennyire a nemes rabok a nememesekhez képest oda számíthatók, a nemes rabok tartása költségét pedig küldői a nemesi pénztárból kívánják pótolni; mondotta tovább egy harmadik szóla: hogy meddig a közterheket kiosztó kulcs czélszerűleg megállapítva nem lesz, addig mind a börtön, mind egyéb költségeknek küldői nevében ellenmond; de azok, kik a büntető-törvénykönyv legtöbb lényegéhez, a szükséges költségekhez, épen semmivel, vagy egyedül, az ugy is eléggé terhelt szegény adózók pénzével kívántak járulni, igen kevesen valának, 's a nagy többség nevében a nmltu kir. személynök a 382. 385. §-ok megtartását kijelentette. — Ezután még tettek né-melley észrevételek, nevezetesen a 136dik §ra egyik követ előadá: a 134. §. azt rendeli, hogy ha a rabhoz halasztást nem szenvedhető levelek érkezének, azokat a börtön-igazgató jelentse föl a sedriának, melly elítélendi, vajjon lehet-e azokat közleni az illető rabokkal, vagy nem; — a ker. börtönigazgató azonban az illy leveleket minthogy ott sedria nem tartatik, 's nincs meghatározva, hogy hova terjeszse, — erre nézve tehát a 136 §-nál rendelkezni kívánt; megjegyeztetett azonban egy másik követ által: miképen a ker. börtön-igazgatónak kötelességei a 225 §-ban kijelölve lévén, ott egyszersmind arról is tétetik említés; — a 385 §-t pedig két megyei követ akép kívánta módosítani, hogy a ker. börtön-költségekben minden törvényhatóság rabjai számarányához képest részesüljön; 's bár egyike számokkal mutatá azon aránytalanságot, melly a porták felosztása, és ez arányból keletkezik, a többség pártolására nem talált, 's így a büntető törvénykönyv a börtön-rendszerről szóló III-dik része befejezetett.

Olvasatott ez után:

Harmadik üzenete a KK és RR a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában a mgos RRhez. *)
Közörművel és biztos reményekkel nézett a jelen országgyűlés megnyitására a nemzet, mert ettől várta

*) Ennek megérthetése közöljük íme a mgos Főrendeknek második válaszüzenetét a t. KK és RRhez, mint követezik:

Második üzenete a m. FőRRnek a magyar nyelv tárgyában a t. KK és RRhez.

A magyar nyelv és nemzetiség tárgyában átküldött törvényjavaslatnak 1, 2, 3, 4, 5. §-ait ő es. k. főhűsége 's a m. FőRR elfogadják; azonban a Horvátországot illető rendelkezésre nézve több oly változtatásokban, melyeket az általuk között javaslatra a t.

és várja boldogabb jövődől között annak is már valahára megtörténését, hogy annyi bajok és annyi vészek után, a honi nyelv virágzását, 's ezzel együtt a minden jólétet 's polgári erényeket teremtő nemzetiségnek is emelkedését, századokon át gátolt akadályok legyőzésével — forró reményei, méltányos kívánatai teljesülésöknek tarthatja nemzeti örömműpét — keblefeszítő aggodalmat okoz tehát a nemzetre nézve mind az, mi olly édes olly közös reményeit — várákozásának meg nem felelve — feltartóztatja.

Ezen nemzeti igaz ügy kivívásában forró részvétet, állhatatosságot, 's a haza tettekkel tanúsított szeretetét méltán várva 's kívánva a nemzet ifjaitól, nemzeti örömnapja megérését, e részben is idegen ajku polgári nyelvviszonyaik elnyomásával eszközölni sohasem akarta; — senkinek jogát nem bántani, de saját jogait sérteni nem engedni — volt és lesz mindig kitűzött feladása, 's állandó jelszava a magyar nemzet törekvéseinek. — Illy szempontból indulva, készíték meg a KK és RR jelenleg is a magyar nyelv és nemzetiség tárgyában a mgos fő RR-vel közölt törvényjavaslatukat — 's majd hazafini örömmel és bizodalommal fogadva a mgos fő RR-nek abbéli nyilatkozását: hogy a KK és RR nézetét, és kívánatát részükéről is osztják, illy indulattól, 's legjobb akarattal valódi jelenek mutatasával semmitsem késtek a mgos FőRR Horvátországra nézve tett javaslatát is elvileg és pedig egyhangulag elfogadni. — Azonban midőn a KK és RR végkép megkésztülnek vélek a kérdéses törvényjavaslat iránti egységet, szívököt fájdalommal sebhét aggodalommal lálják, hogy a mgos FőRR utóbbi válasz-üzenetében olly javaslatok elfogadására szólítják fel a KK és RR-eket, 's ismételve olly alakban szorgalmazzák részint bővíteni részint módosítani a törvényjavaslatnak Horvátországról szóló §-a szerkezetét — mikhez a KK és RR a nélkül hogy a törvényhozára nem érdemelt homályt hártának — 's a törvény kijátszására a kalmat nyujtanának — legel-sőbb meggyőződésük szerint nem járulhatnak.

Nem járulhatnak legelsőben is ahhoz: hogy a 6 §. szerkezetében mondassék ki az, miszerint a törvényhozá Horvátországnak belső nyelvviszonyaira elnyomólag hatni nem kíván, mert önkényt mellőzve azon tekintetet, hogy annak törvénybeni kimondásának, hogy a törvényhozás mitem fog cselekedni, mi nincs szándékában? sem helye sem szüksége nincs. — Ha a mls. FőRR (mint jelentik) azt biztosításképp Horvátország lakosai megnyugtata t-

KK és RR tettek, tökéletesen meg nem nyugodhatván, a törvényjavaslat 6ik §-iránt követezőkben adják elő észrevételeiket:

Ohajlják ugyanis a m. FőRR, hogy azon elv, miszerint a törvényhozá Horvátországnak belső nyelvviszonyaira elnyomólag hatni nem kíván, a törvényben nyilván kimondassék, meg levén győződve, hogy a törvényben foglalt illy biztosítás Horvátország lakosainak tökéletes megnyugtatasára leginkább szolgálhat; nem tartóztatja a mélt. FőRR-et azon elméleti tekintet, melly szerint a törvényben annak indító-okait kitenni nem czélszerű; mert az említett elv kimondása biztosítást, és így az egyszerű okadásnál többlet foglat magában.

Ugy szinte abban sem egyezhetnek meg, hogy a magyar nyelvnek a 6 §-ban körülírt mód szerinti alkalmazása Horvátországban az egyes hivatalnokokra is kiterjeszthessék; mert kevés számmal levén ott azok, kik a magyar nyelvben tökéletesen jártasok, az illy rendelt törvényesítésre által a közigazgatás tetemesen szenvedne, sőt maga a törvény gyakorlatilag kivihetetlen maradna.

Nemkülönben a §. végén, hol a latin nyelvnek használhatása fenhagyatik, ohajtanák előbbi javaslatokból azon szavakat: 'a latin nyelv tetszésük szerinti használhatása' megtartani, és ezen §-hoz hozzáadni.

Vége minden félreértések 's balramagyarázatok elkerülésére szükségesnek látják annak a törvényben leendő világos kijelentését; hogy a magyar nyelv használata Horvátországnak a Magyarország gyűléséhez küldött követei is kötelezessenek.

A mi egyébiránt a t. KK és RR üzenetében a kaposolt résztek törvényes állására vonatkozó kijelentéseket illeti: ő es. kir. főhűsége és a m. FőRR ismételve kinyilatkoztatják, hogy a kaposolt részteknek, mint illyeneknek minőségét kérdésbe venni, vagy Magyarország 's a kaposolt résztek közti jog-viszonyokat e helyütt távúlról is érdekelni czéljok nem lévén, azokat a mostani törvényes állásukban fenntartani kívánják.

Minthogy pedig az előadott észrevételek nagyobb részt olyanok, melyek érdemére nézve a t. KK és RR is megegyeznek, ő es. kir. főhűsége 's a mélt. FőRR azoknak elfogadására 's a felirási javaslatnak azok szerinti módosítására a t. KK és RR bizodalommal föl-szólítják.

kintetéből ohajtják kimondatni, a KK és RR, miután kívánt előbb mintsem e részben a mgos FőRR által csak figyelmeltettek volna is — az Orsz. RR-ek összes nevében ő felségéhez tenni szándékozott felirasi javaslatukban már előre is 's a nemzeti adott szó szentsége alatt, ünnepélyesen kimondatni kívánták — és pedig nem egyedül Horvátország, hanem a közös hon idegen ajku minden lakosira nézve általánosan: hogy azoknak magányéletük nyelvviszonyaiba a nemzet, valamint eddig elnyomólag nem hatott, ugy ezentul is elnyomólag hatni nem kíván, — a mgos FőRR által biztosításképp javasolt kifejezések törvénybe ígatásának helyét és szükségét szinte 's még annál fogva sem láthatják, — mivel a dolog természete szerint minden elnyomás nem pusztá szavakkal, hanem tettekkel levén eszközölhető, az olly tettek ellen is nem a törvény szavai, hanem a nemzetnek a törvény szentsége iránti tisztelete 's a királyi felségnek a törvény rendelete betöltése felletti alkotmányos örökösége szolgál biztosításul.

Nem hajolhatnak a KK és RR arra is: hogy a magyar nyelvnek a 6ik §-ban körülírt mód szerinti alkalmazása Horvátországban az egyes hivatalnokokra ki ne terjesztessék, mivel már több mint félszázados előkészület után 's az 1830ik évi Sik tör. czik. 4ik és 5ik §-ai rendelete követezőkben sokkal méltányosabb és igazságosb rendelet az, hogy Horvátország azon hivatalnokai, kik Magyarország hivatalnokaival leveleznek, tudjanak és írjanak magyarul, minthogy Magyarország hivatalnokai kénytelenitessenek ezentul is azon nyelvet tudni, melly rájuk nézve hivatalos és egyáltalában diplomaticus lenni megszünt. — melly rendelet annyival természetesebb, minthogy a magyarországi hivatalnokokkal levelező horvátországi hivatalnokokra nézve a magyarnyelv tudása már csak azért is mulhatatlanul szükséges, hogy a magyarországi hivatalnokok által hoz-zájok intézett magyar leveleket megérthessék: de nem állhatnak el a KK és RR abbéli igazságos kívánatuktól azon oknál fogva is: nehogy a hivatalos levelezéseknek majd nem magok a horvátországi köztörvényhatóságok, hanem ezeknek hivatalnokai általi tolytatása által a most alkotandó törvény rendelete kijátszathassék. — Továbbá

Ahhoz sem járulhatnak a KK és RR hogy a 6ik §. végén, hol a latin nyelvnek használhatása fenhagyatik: a t e t s z é s ö k s z e r i n t i h a s z n á l h a t á s j ö j ö n a s z e r k e z e t b e ; m i n d a z é r t , m i v e l a z o n k i f e j e z é s h a t á r o z a t l a n e r t e l m ű ' s s o k f é l e m a g y a r á z h a t ó , é s i g y t ö r v é n y b e n e m i s i g t a t h a t ó k i f e j e z é s — m i n d p e d i g a z é r t , m e r t a ' h a s z n á l h a t á s ' s z ó b a n m á r m a g a b a n i s a k á r a l a t i n a k á r a m a g y a r n y e l v h a s z n á l h a t á s á n a k f e n h a g y á s a f e n h a g y a t a t i k , — k ö v e t k e z é s k é p a t e t s z é s ö k s z e r i n t i s z a v a k n a k o d a r a g a s z t a s a e g é s z e n f ö l s e l e g e s . — V e g r e

A KK és RR annak a 6ik §-ban kijelentésében sem egyezhetnek meg hogy a magyar nyelvnek használata Horvátországnak az orsz. gyűléshez küldött követei is kötelezettek: mert miután a törvényjavaslatnak már a mgos FőRR által is teljesen elfogadott 2ik §-ban az foglaltatik: hogy törvényhozási nyelv ezentul egyedül és kizárólag a magyar leendő — 's az iránt sem tesznek a mgos FőRR kifogást, hogy a magyar nyelvnek azon 2ik §-ban kijelentett alkalmazása Horvátországban is kiterjesztetik annyiban: a mennyiben Horvátország a törvényhozással érintkezésbe jön, — a mgos FőRR illy általános törvényalkotási meg-egyezősük után részletességre bocsátkozni ki, 's jelenen a magyar nyelvnek az orsz. gyűléshez küldött horvátországi követei általi használását a törvényben részletesen kijelenteni, azért nem lehet, mivel a törvénynek általánosságára természetesen minden részletesség előszámlálását fölöslegessé teszi, — és valamint az országgyűléshez bocsátott szokott kir. válaszok és leiratoknak is mellyek eddig szinte latin nyelven adtak ki, ezentul magyar nyelvi kiadása a törvényben részletesen kijelentve nincs, úgy a magyar nyelvnek a törvényhozási tanácskozások közben Horvátország követei által is leendő használata részletes kijelölésére a KK és RR okot nem látnak, sőt azt hiszik, hogy a törvényben — a nélkül, hogy annál fogva majd sokféle kifogásokra mód és alkalom ne nyujtassék 's az általános törvénynek hatása és ereje meg ne gyengítés-

az is bizonyítva, hogy dicső ő eleink nem valának olly buta, vad állatokhoz inkább mint emberekhez hasonló ázsiai szörnyetegek, minőknek szerette őket néhány a háboru viszontagságai által kényelmes kolostorából kiszorult szerzetes festeni; — hanem irástudó 's az akkori időkhöz képest eléggé művelt emberek; mi nagyon természetes, mert Azsia, 's különösen azon része, melly nemzetünk őshazája volt, a tudományok 's műveltség bölcsője — Különös figyelmet érdemel még az aranypénzen látható királyok öltözete, mellyen világosan látható a magyar „mentekőtő;“ 's a befont hajfűrt, mint az még mai napig is divatozik a somogyi köznépeknél. — 's most tehát ama forró vágygyal rekesztem be soraimat: vajha e fölfedezés újabb fölfedezésre nyujtana alkalmat nemzetünk őstörténeté 's irodalma mezején. — M. J.

Helvetzia statistikája.

Helvetziának összesen huszonhárom kantona vagy szövetséges tartománya van, 's azok névszerint követezők: Luzern, Freiburg, Wallis, Neuenburg, Schwyz, Unterwalden, Waadt, Zug, Uri, rajnán belüli Appenzell, Berna, Zürich, Aargau, St. Gallen, Tessin, Graubünden, Thurgau, Solothurn, Genf, rajnán kívüli Appenzell, Basel-tartomány, Schaffhausen, Glarus.

Volt pedig 1843 dik évben

	szövetségi illetéke	
	katonában	pénzben
Luzern kantonnak	132000 lakosa	3717 kat. 37,350 frank.
Freiburg	96,500	2677 kat. 27,345 —
Wallis	81,500	2241 — 11,490 —
Neuenburg	62,000	1662 — 23,440 —
Schwyz	43,000	1214 — 4065 —
Unterwalden	23,000	677 — 2255 —
Zug	16,500	456 — 2295 —
Uri	14,500	405 — 1350 —
R. belüli Appenzell	10,400	293 — 980 —
Berna	432,000	12081 — 148,530 —
Zürich	244,000	6756 — 92,640 —
Waadt	194,500	5389 — 73,440 —
Aargau	191,000	5429 — 73,100 —
St. Gallen	169,000	4665 — 47,655 —
Tessin	120,000	3822 — 22,780 —
Graubünden	90,500	2477 — 12,675 —
Thurgau	90,000	1479 — 25,230 —
Solothurn	67,000	1875 — 18,960 —
Genf	62,000	1405 — 29,335 —
R. kívüli Appenzell	43,600	1218 — 12,330 —
Basel-land	44,000	1198 — 10,275 —
Schaffhausen	33,000	939 — 9,780 —
Glarus	31,000	871 — 5,870 —
Összesen	23 kan. 2 394,000 lak.	63,446 kat. 693,160 frank.

Ponori Thewrewk J. utazási naplójából.

1843. jan. 25dikén Érsekújvárott nemes Simon Endre ur, ki a városi nemzeti tanoda létesüléséhez három ezer váltó forinttal hazafilg járult, a tanuló ifjuság számára egy szép fehér selyem zászlót csináltatott, mellynek egyik felén szent Alajos, mint a fennevezett iskola, másikán szent András, mint a csináltató védszentje, füstök. A hálás tanulók kitünő jótévjőkért minden szombaton egy olvasót imádkoznak.

Jan. 27dikén. Révkomáromban az ottani kir. sóellenőr-helyettes t. Rigó József és a ferencziek ottani zárdájabeli hitszónok tiszt. Bán Justin urak társaságában a megyeház újon-szélesített udvarán külön állított nagyszerű javító-munkaintézet szemléletére menék, mellynek dicséretes leírásában előttem sokan vetélkedvén, engem a szószaporitástól fölmentének. Ezért arról csak ollyast írok, mit mások hő buzgalmokban megemlítni feledek: tudnillik azon intézet minden tekintélyben annyira magyar szerkezetű, hogy benne az idegennyelvű fogoly vallási, erkölcsi, munkássági javulhatásán felül még meg is magyarosodhatik.

Aug. 1jén. A pozsonyi hetivásárban cseresnyét, meggyet, földi 's fái epret, dinnyét, szőlőt, tavaszi 's őszi virágokat lehet látni. Egy barátom, ki maga is szeret az e-félékre ügyelni, a különös természeti látványból a politicia világra nézve szinte különös eredményeket kezdé jósolni. De én nem értek a jövődöléshez!

sék, később pedig egészen össze ne omolják — a javasolt részletes rendelkezést beiglatni sem kívánván.

Mindezekhez képest a KK és RR feltenni sem kívánván, hogy a mgs főRK azokat, mikhez már általánosan hozzá is járultak, némely záradékokkal, 's az egészek felbomlását okozó módosításokkal érdemileg meggyengíteni ügyekezzenek — O cs. kir. főhűségét tovább is teljes tisztelettel kéri, a mgs FÖRRket pedig hazafiúi bizodalommal felszólítja, hogy, mivel a nemzet mitsem kételkedhet arról, hogy a közölt törvényjavaslatban nyilvánított, 's mind méltányos, mind igazságos kívánatit a jó fejedelem általánosan jóváhagyva azzal egyszersmind a nemzet forró háláját 's buzgó ragaszkodását ön érdekében öregbítendő — a honi nyelv és nemzetiség e legigazságosabb nemzeti ügyének kivívásában meleg részvétellel lenni, a felírás és törvényjavaslatok felterjesztését tovább nem hátráltatni; különben pedig a közös haza és annak boldogsága általok nyilvánított szeretetétől oly méltán reményelt és várt tettekkel tanusítva: mindazon tárgyakban is, mikre függesztve tartja a nemzet boldogabb jövődjének ezen országgyűlés alatti kifejtése és eszközése tekintetében figyelmét és reményeit a KK és RRkkel hazafiúi készségüket és lelkeségüket munkásan egyesíteni méltóztassanak.

A felolvasott üzenetre a nmlgu kir. személynök megemlítvén, miképen 4 kívánságuk volt a mgs fő RRnek, mellyeket a törvényben nyilván kifejezteni kívántak, 1. t. i. hogy tétessék ki: miszerint Horvátország belső viszonyaira elnyomólag hatni nem kívánunk; ez ugyan nem ártott volna, ha épen ezen javaslatban Horvátország lakosainak megnyugtatót gondolkodják lenni a főRRk; — megszüntetheti mindazáltal aggodalmukat az: midőn az üzenetben kijelentik a RRk, hogy a főRRk nézeteit elvben elfogadják; és az hogy a felírásban is, — mi szinte diplomaticus erővel bír, — befoglaltatik, miképen a közös hon idegen ajku minden lakosainak magány-életök nyelvviszonyaiba a nemzet valamint eddig, ugy jövődjében is elnyomólag hatni nem kíván, — minthogy pedig az eféle kijelentéseknek törvénybe ígatása szokásban eddig sem volt, a nemzeti adott szó szentsége Horvátország megnyugtatóra kezelkedhetik. — A 2dikra nézve azonban, — mondá a nmlgu szónok — nem oszthatom a RRk véleményét, hogy Horvátországban az egyes hivatalnokok is, Magyarország hivatalnokaival magyarul levelezzenek, — a t. RRk is kimondák, miképen a horvátországi belső viszonyokba hatni nem akarnak; ha igazságosok kívánunk lenni, tekinteni kell az időre is, most e pillanatban nem várhatjuk, hogy azon hivatalnokok, kik egyedül otthon akarnak szolgálni, 's kik a magyar nyelvet nem értik, magyarul írjanak; erre nézve tehát a FÖRRk nézeteiket a RRk által felállított elvre alapították és ez szerint kívánván a határidőt megállapítani. A FÖRRk 3dik kívánatára ezen üzenetben tett magyarázat következtében nincs észrevételem. — A 4ben pedig azt kívánják a törvényben kitéteni: hogy Horvátországnak magyar országgyűlésre küldött követei a magyar nyelvet használják; igaz ugyan, hogy ilt a RRk azt mondják, hogy az a közönséges rendszabályban értetik; azoban ezen magyarázat, — minthogy ezen általános rendszabályra nézve történtek egyéb kivételek 's észrevételek, — tisztán meg nem győz, 's azért ezt is betéteit ohajtaná. — Egyedül slavoniai megyékből két követ járult kir. személynök ő excl. nézeteihez, és azon határidőt, mellyre a két tábla közt megállapodás nem történt, a főRRdi kívánathoz képest elfogadhatni kívánták; többen azonban a tárgyhoz nem szólottak, hanem a RRk ma radjonnal a kerületi szerkezethez ragaszkodtak.

September 21-kén.

LIXdik kerületi ülés.

Kerületi jegyző Zomboresevics Ferencz felolvasván legelsőbb is a Pesten építendő országház tervének közlése tárgyában készült 2dik üzenetet, ez, némi szerkezeti módosítások mellett, hitelesített. — Előterjesztett azután az elnökség által Felsőbánya városának, bezikkelyeztetése iránti folyamodása, melly a kívánatok sorába lesz iktatandó. — Szót emelt most egy karpátvidéki követ a bányász törvények iránt. Terjedtebb beszéde fonalán előadá, milly nagy fáradságba kerül a bányák művelése, 's milly hiányosok e részben törvényeink. A bányász egyület, ugymond, jelenleg azon ponton áll, hogy jövődjé nem lesz, ha a törvényhozás azt ótalma alá nem veszi. Miksa király törvényei ki nem elégíthetők, ezek mint Sibylla könyvei, tetszés szerint majd jobbra, majd balra magyarázhatók, miből származik, hogy nincs hazánkban oly ingatag vagyoni, mint a bányászati. Szólt jelentő, hogy a bányá-egylet e fontos tárgyban küldöttséget nevezett az országgyűléshez, mellynek megérkezéig egy kerületi választmányt, melly magát azon küldöttséggel érintkezésbe teendő, kineveztetni indítványozá, olyformán, hogy ezáltal a kerületek tekintetbe nem vétetvén, csak olyanok neveztessenek választmányi tagokul, kiknek megyéjökben bányák vannak, 's kik ennél fogva tárgyatottak lévén a

dologhoz szólhassanak. — Ez indítvány közhelyeslést nyerve, oly kerületi választmány, mint azt a szóltott követ javasla, kineveztetni rendeltetett. — Az elnökség még javasla, kineveztetni rendeltetett. — Az elnökség még három a KK. és RRhez intézett folyamodást terjesztett elő, jelesül Pécs városának szinte bezikkelyeztetése végett; mire hasonló határozat hozott, mint Felsőbánya iránt; továbbá Albania keresztény lakosainak folyamodványát, kik a RRtől ótalma a török ellen, egyszersmind némi segedelmezést kérnek. E folyamodás első részére nézve a megyék utasítása nyomán is, az ország kívánatai sorában ő felségéhez alázatos felírás intézendő lesz; többire nézve a folyamodó Albania lakosai magány-uton történendő segedelem-szedésre utasítatnak. Végre egy agg katonának, pusztán segedelmet kérő folyamodása terjesztetvén elő; ez tudomásul vétetett. — Szentkirályi Móricz, mint a városok elrendeztetése ügyében munkálkodott kerületi választmány jegyzője jelenti, hogy e választmány munkáját ma délután fejezendvén be, az holnap vagy holnapután kerülend ki sajtó alól; minélfogva szólt arra kéri a RRket, hogy e fontos tárgy felvételére határnapot tüzzenek ki. Erre élénk viták támadtak. Egy megyei képviselő küldöinek abbéli kívánságát adá elő, miszerint ők az országgyűlés főfeladataul az adófizetők sorsáni enyhítést tekintvén, mindenek előtt a katoná-élelmezés és szállásolás tárgyában kirendelt orsz. választmány jelentését felvételni, a városok ügyében eljáró kerületi választmányi munkálatot pedig, mielőtt tárgyalás alá vétetnék, magokkal közöltetni ohajlják. — Egy másik megyei követ ugy vélekedik, hogy a városok ügyében időt mulasztani nem szabad, 's azért a választmányi munkálatot Vidik részeig (a városok bel-elrendezéséről) jövő kedden, vagy szerdán okvetlenül felvételni, annak VII dik részét pedig, (a szavazat-arányról) november közepéig, míg t. i. e részben megyei utasítások érkezendettek, elhalasztani indítványozá. — Ezen vélemény ellenében egy másik megyei követ az összes választmányi munkálatot novemberig kérte elhalasztatni. — Több szónok kelt fel, hol az egyik, hol a másik javaslatot röviden pártolván. — Emlekezethez hozott a régiebb kerületi végzés, miszerint a városok kérdése, miután a ker. választmány javaslatát beadandotta, haladék nélkül felvételni határozott; a büntető törvénykönyvi munkálat tárgyalása is csak ugy folytatott, hogy azt a városok ügyében kerül. Választmány jelentése, ha korábban beadatik vala, felfüggesztette volna. Ugyan-ezt, bár más szavakkal, mondák többen, 's a legelőször szóltott követ kívánságát is teljesítendő, a katoná-élelmezési tárgyat azonnal felvételni, 's jövő héti szerdái, a mikor t. i. a voksok kérdése jövőd szőnyegre, tárgyalatni javasla. Egy városi követ, a városok elrendeztetése ügyét különösen azon okbul kívánta előlegesen, mielőtt a megyéknek utasítás-nyerés végett előterjesztetnék, tanácskozás alá vétetni, minthogy szerinte az utasításokra nem nagy reményeket építhetni. Ily értelemben nyilatkozott egy másik városi követ is, azt mondván, mikép ő nem a megyékben, kik eddig már a tárgyban utasítást adhattak volna, hanem a követi karban helyezi teljes bizodalmat; többnyire pedig e fontos kérdést a városi követeknek is adandó szavazat által kívánta eldöntetni. — Válaszul adatott, mikép a megyékben nem bizni annyit tesz, mint azoknak képviselőiben nem bizni; egybíránt a megyék mutatának először bizodalmat a városi követek iránt, bizzanak most ők is a megyei utasításokban. — Ezen kis kitérés után a főkérdés: vajjon a városok ügye, mint indítványoztatott, ketté szakítva, vagy egyszerre novemberben vétessék-é tanácskozás alá? szavazás által kívánatott eldönteni. 'S ugy lön. Szavazás történt, 's az elnökség kimondá a végzést, melly szerint a városok rendezése tárgyában kiküldött kerületi választmány jelentésének Iső — Vidik része (a városok belrendezéséről) jövő szerdán; a szavazat-arányról értekező rész pedig a megyéktől nyerendő utasítások tekintetéből November hó közepén jövőd tanácskozás alá; a katoná-élelmezési tárgy azonnal — holnap — lévén felveendő. — Már az ülés oszlani kezdett, midőn az imént többséget nyert megyei követ egy új indítvánnyal lépett föl, miszerint tekintvén azt, hogy már 2 hónapja mult, mióta ő felsége a partiumbéli megyék meghívatala végett feirás útján megkérte, 's mindaddig k. választ nem érkezett — ő felségéhez ujjal, egy sürgető felírás intézetni javasla; nekünk, mond, tennünk kell, mit kötelességünknek ismerünk; nem szünendünk meg a partiumbéli megyéket Magyarország kiegészítő részeinek tekinteni. Egy másik követ, miután a mult erdélyi országgyűlésen Kraszna megyével törtéteket elbeszélé, pártolva az indítványt mondá, mikép a kormány loyaltásában bizunk lehet, hogy másodszeri felterjesztésünk folytában a részek visszacsatoltatása iránt tetteleg rendelkezvén, azokat jelen országgyűlésre meghivandja. Ellenben egy harmadik követ magára a siettetés módjára

nézve nincs egy értelemben az előtte szólókkal; ámbár a részek visszacsatoltatását mint bevezett tényt tekinti, de azt hiszi, hogy miután az 1836: 21 t. cz. életbe léptetésére mind Magyarország mind Erdély részéről bizottságok nevezettek ki, mellyek kiküldetésük eredményéről mindaddig jelentést nem tevének, nádor ő fensége, vagy Personalis ő excellja megkérteendő volna a végett, hogy azon bizottságokat jelentésadásra szólítsa fel: ezen eljárástól a szóltott bizottságok sikert reményl, mint az indítványozott felírásból. — Erre válaszolák, mikép e tárgy oly fontos, mellyet elaltatni nem lehet; a kormány az 1836: 21 t. cz. ből bizonyára ki nem hozhatta, hogy azon bizottságnak még egy erdélyi bizottsággal kellend értekezni; ezen törvény-rendelet sehol sem mondja, hogy a visszakebelesítés „auditis etiam Transsilvanis“ eszköztesse. Midőn Bihar 's Marmaros megyék reincorporáltak, ily bizottságnak helye nem vala, a partiumok szinte a nélkül, csupán a törvény egyenes rendelkezésből lesznek visszacsatoltatandók; mi dolga volt tehát azon commissionnak? ha ez tudja vala, mikép a kormány valóságos akarja a részek visszacsatoltatása, ugy akadályra nem találunk; ennek elhárítására nincs más mód, mint a felírás; minden három hét elmúltával küldjünk felírás, akkor talán mégis teljesítve leend valahára az 1836: XXI dik t. cz. világos parancsa 'sat. 'sat. — Ily értelemben nyilatkozván a RRk nagyobb része, az indítvány végzésé alakult, melly szerint a Részek tetteleg visszacsatoltatása végett ő felségéhez új felírás intézetni fog. — Az ülés 1/2 órakor eloszlott. —

September 22-kén.

LX dik kerületi ülés.

A ker. elnökség kijelenté, hogy a tegnapi határozat következtében a katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kiküldött országválasztmány munkálata van a mai tanácskozásra kitűzve. Ekkor Zalának követe a haza szolgálatában megöszült Kerkápoly felszólt, elmondá: mikép csak egyedül jelenhetik meg Zalának helyét az országgyűlési tanácskozásokban részvevésre elfoglalni „egyedül foglalom el e helyet, — ugymond — 's tudom a t. Rk. mást ohajlottak, mást vártak; adta volna isten, hogy az, kit minden szív és ész ohajtott, jelent volna meg, 's Deák vezérletét iltten halhatnók, de setét zivaratos fellegek vonulának Zalán keresztül, mellyeket egészen eloszlattni minden legjobb szándékunk 's ügyezetünk mellett sem valánk képesek; megválasztá ugyan megyénk Deákot követül, de ő többféle okainál fogva a követséget el nem vállalta; minden lépés megtehető hogy ő a követség elvállalására bírassék, de ő szilárdul ragaszkodott kijelentett szándékához; mind a mellett is követőknek tekintik őt megyém Rendei, bár nincs reményünk, hogy őt itt a honatyák tanácskozása körében üdvözölhessük; — nekem jutott tehát, ki e pályát már megfuttattam — a nemzetiség 's hazafiúi köteleesség teljesítése; bár érzem, midőn a pályára léptem, a köteleesség nehéz feladatát, annál fogva méltóztassanak a RRk. szives bizodalommal megajándékozni, 's megyénk ügyét hathatósan pártfogolni. — Nagyérdemű férfit, — választól Paloczy László, a most először megjelent Zala követének — isten hozott! fájdalom borította keblünket, hogy Zalának szeretett jó fiát, az országgyűlés megnyitásával a haza szolgálatára megjelentnek nem találtuk; — nem volt egys közölünk, ki e teremben iránta fájdalom nem hangoztatta volna, de a sors végzése ellen cselekednünk nem lehet; — utána repülnek ohajtasink, mert neve keblünkben csak halálunk után fog kienyészni, 's Deák Ferenczet az isten életesse! — Ezután a napi tanácskozásra kitűzött tárgyak olvasását Ghyecz Kálmán ker. jegyző megkezdvén, — legelsőbb is az országos választmányok tollvivője választása iránt támadt nehézségeire, midőn az „|“ különvélemény 's „|“ alatti csatolmány felolvasatott, egyik megyei követ megemlíté: hogy az országos választmányokhoz a tollvivőnek választása, a választmány belső elrendezéséhez tartozván, ezen elv már a mult országgyűlésen is kimondatott, mit jövődjére veszélyeztetni nem akarván, törvényt kívánt alkotatni, melly szerint az országos választmányok köre meghatározassék. — Az utána szóltott követ mondá: küldőim kívánatát is e tárgyra nézve előterjeszté a most szóltott követ; épen ily nehézségekkel kelle küzdenie a tollvivő választásánál a büntető törvénykönyv kidolgozásában munkálkodott választmányok is, 's épen innét származtak azon számos különvélemények a criminalis codexben (mihez ugyan küldőim járulnak) hogy az országos választmányok elrendezve nincsenek; küldőim utasításánál fogva tehát indítványozom az előadottnon kívül: hogy jövődjében az országos választmányokhoz a FÖRR. közül kinevezendő tagok is titkos szavazattal választassanak, 's azok a képviselőkből választott tagok számához egy harmadrésznél többen ne lehessenek; — az országos választmányok fő és alelnöke mindig a törvényben jelöltessék

ki, valamint a határidő is, melyben az munkálkodását megkezdeni tartozzék; most is csak 1 1/2 év után hivatott össze a választmány, 's munkálkodása a diacta kezdeteig tartott, 's innen van, hogy a követek utasítással el nem láttathattak; továbbá elhatározatni kívánta még: hogy az országos választmányok tanácskozásai nyilvánosan tartassanak, és munkálataik azonnal kinyomassanak annyi példányban, hogy nemcsak a megyéknek küldethessenek meg, de azokat más magánosok is megszerezhessék, és végre az országos választmányhoz kiküldött tagok, kik időközben királyi hivatalba lépnek, a választmányban részt ne vehessenek. — Egy másik megyei követ, ámbár nem látta az indítványt a tanácskozás alá vett tárggyal szoros kapcsolatban állónak, mindazáltal pártolta, 's kölcsönös egyezkedés útján üzenethe foglalva a FőRRhez áttaláltatni kívánta, hozzá tevéen még, hogy az országos választmányhoz a FőRendek részéről kinevezett helyettesek is, mint a Rdek táblájánál, titkos szavazattal választassanak. Egy harmadik követ mondá: vélekedésem szerint a tett indítvány szoros kapcsolatban van a szönyegen lévő tárggyal, az eddigi választmányokhoz a tollvivő kinevezése helyesebben történt, mert azon rész, mely az köréből választatni kívánta, kisebbség volt; — ámdé ezen országos választmányánál egy szó többség határozta a tollvivőnek kebeléből választását, 's mégis a kisebbségnek szándéka és akarata ment végzésbe; a jövőre kiküldendő orsz. választmányok körét, meddig teendők hosszú során át nem vergődünk, törvény által kell meghatározni, 's azért pártolja az indítványt, egyzersmind azt törvényjavaslatba kívánta foglaltatni. — Megemlítés nélkül — folytató a szónok — még azt sem hagyhatom, miképen az elnökség két hónapig függeszté fel a tanácskozást, csak azért, mivel neki a többség határozatát elfogadni nem tetszett; majd ha fizetésekről leend szó, erőli nézetemet 's véleményemet kijelenteni elnem mulasztom. — Az indítvány általános pártolásra talált. Megemlítő még egyik követ, hogy ha az országos választmányi munkálatok által hazánkra nézve örvendetes sikert akarunk eszközölni, azt organisatio nélkül elérni lehetetlen, más nemzeteknél, mint Angol vagy Franciaországban, a kiküldött választmányok nemcsak nyilvánosan tartják üléseiket, hanem még naprulnapra munkálataik is kinyomtatnak, 's midőn a törvényhozói testület elibe adatik, már akkor irántá el van készítve a közvélemény; nálunk pedig még a nyilvánosság is hiányzik. Továbbá az indítványra nézve a felírásban még jónak vélte a mult országgyűlésen az előleges sérelmek tárggyában érkezett kir. resolútiót megemliteni; egy másik pedig mondá: midőn az orsz. választmány a büntető-törvénykönyv munkálatait megkezdő, kívánták annak több tagjai, hogy a tanácskozások nyilvánosan tartassanak, de az ellenzők Európára hivatkoztak, hol a választmányok munkálatai szinte nem tartatnak nyilván; igaz, Európában az eféle comiték szinte zárt falak közt tanácskoznak, de ott a tanácskozás tárggyáról mindenkinek szabad azt írni a mit akar; nálunk midőn az ülések megkezdettek, valamennyi hírlapnak arról a censorokhoz érkezett meghagyásnál fogva egy betűt sem volt szabad írni, a szóló az indítványt pártolá. Erre mindazáltal két megjegyezni valója van; kívánta ugyanis, hogy az orsz. választmányok elnökei törvény által jelöltesse ki; azonban ha mindkét elnök, vagy halál, vagy egyéb körülmények miatt az ülés-tartásban gátoltatnék, akkor a törvényben kijelölt időre a választmányt annak legidősb, vagy legmagasb állású tagja hívja egybe, 's a választmány maga köréből elnököket, valamint alválasztmányi elnököket és jegyzőt mindig választson. Továbbá arra, hogy az időközben kormány kinevezésétől függő hivatalt nyert tag a választmányban részt ne vehessen, megjegyzé, mikép ez kimondott már mult orsz. gyűlésen is, 's mindazon tagok, kik kir. hivatalra kinevezettek, a határozatot tiszteletben tartva választmányi tisztokról leköszöntek, csupán egyetlen egy tagja jött subsumtio alá, ki ellen az országos választmány óvást tett, mégis az a tanácskozásokban szorgalmasan részt vőn, állítván, hogy nem a végzés, hanem a törvény bir kötelező erővel, 's a határozat csupán megyei követeket illethet; az elv tehát megállapítva lévén, a szónok a FőRRk által eszközözendő újabb egyezkedés útján azt kockáztatni nem kívánta, mivel a FőRRknek, és a kormánynak, minthogy ez saját körét korlátozni nem fogja, ellenzésére találna, hanem egy országos ülésbe viendő határozat által vélte kimondandónak azon elvet, mit a megyék, városok és szab. kerületek választottai tiszteletben fognak tartani; — Az indítvány ezen módosítással mondatott ki határozatképp. E tárggyra nézve még több megyei követ terjeszté elő küldői kívánatát, a RRk többsége azonban ezen véleményekhez nem járulván, a már kimondott határozat mellett maradtak; — 's a választmányi munkálat tovább olvastott. A 4ik

alatti csatolmány kerülvén elő, egyik megyei követ a német mellékletet magyarra fordíttatni kívánta; másik sajnósnak mondá, hogy ezen kis választmányi munkálat háromféle nyelvből van szerkesztve, t. i. az ország főhivatalnokaitól oda csatolt levelek deák, 's a katonai biztosságának német jelentésivel van körülszóve, 's nem készíthettek volna-e azon jelentések magyar nyelven? a külföldi katonaság által írott német leveleket ugyan elfogadja a szóló, de a magyarországiak német nyelven tett munkálataiknak ellenmond, egyzersmind kimondá azon ohajtását, miszerint a külföldi katonaság hazánkból már valahára távoznék; nem indítványozom én ezt jelenen — ugymond — mert az a tárggyhoz nem tartozik, de azt annak idejében tenni el nem mulasztom, most ezáltal csak a német nyelven beadott katonai munkálat ellen, mely nálunk semmi diplomaticus erővel nem bír, mint a katonai bizottmány ezáltal kimutatott hatalmaskodása ellen tiltakozom. Felhozott továbbá: miután elhatározva van, hogy Horvátország magyar nyelven tartozzék a magyarországi hatóságokkal levelezni, miért kelljen ekkor a katonaságnak német leveleit elfogadni? rendeltettek volna a katonai bizottmányhoz oly egyének, mennyiben a kormány szükében nincs, kik a magyar nyelvet értik. — Az ezután szólott megyei követ mondá: igen sajnós, hogy a katonai biztosság német nyelven szerkeszté az orsz. választmányhoz beadott jelentését, de ha ezt magyarra fordíttatni kívánjuk, akkor a deák leveleket is lefordíttatnunk szükséges; van ugyan határozat, hogy az orsz. gyűlési tanácskozások egyedül magyar nyelven folytathatnak, de a más nyelven készült irományok fel nem olvashatása felett még határozat nincs, 's azért a német jelentést felolvasandónak vélte. Erre egy másik követ felelé: a deák levelekre nézve van ugyan határozat, de annak hatálya a multa nézve ki nem terjedhet; itt a hiba egyedül az elnökséget érheti; rosszalá a szóló a német nyelven készült munka elfogadtatását; gondoskodni kell tehát mindazon eszközök körül, melyek a nemzet nyelvének alacsonyítását, 's kisebbitését nem engedik, látható mostis, milly tiszteletben tartják azokat némelly testületek, így legközelebbi példa szerint a kalocsai érsek gyászlevelei a Consiliumhoz deákul, a megyékhez magyar nyelven küldettek, 's még ezen csekélységet sem röstelték két nyelven készíteni, ki kell tehát ünnepélyesen jeleníteni, hogy a nemzettel játszani nem szabad. — A ker. RRk illyképen a német jelentést mellőzvé, azt, mennyire a munkálat kiegészítéséhez szükséges, otthoni megolvasásra hagyták. — Az orsz. választmányi munkálatnak tovább folytatott olvasása közben egyik megyei követ előterjeszté: hogy miután a katonai biztosság, az orsz. választmányának azon kívánatára, hogy a kir. kincstár részéről a katonai élelmezés és szállásolásból származó terhek megváltása fejében bizonyos pénzbeli öszveg határozatnék meg, 's iránta kules dolgoztassék ki, jelenté, miképen ő felsége a már kijelentett elvekhez tovább is ragaszkodván, az ő hatáskörük a törvény értelmében egyedül a szükséges adatok előmutatására terjed. Már ha csak eddig terjedett bizottsági körük, hatásukon kívül esett az országos választmányt olyakra provocálni, miket a 6-dik lapon olvashatni, ezt tenniök joguk nem vala; miután pedig a törvény 10 §. értelmében, az egyezkedést mindenestre megkezdeni kellett volna, a katonaszemélyek a szükséges adatok előmutatására, nem pedig az adónak miképeni behajtása módja iránti feltételekbe ereszkedni, valóán kiküldve, — rendelhetett volna a kormány ezeken kívül az egyezkedés megtételére más biztosságot, mivel az az első rész feladatához a katonai élelmezés megváltásához mulhatalanul szükséges; ennél fogva felírásba 's üzenetbe foglaltatni kívánta, hogy mit ő felsége elmulasztott, tegye meg a kormány 's minél előbb nevezzen ki egyéneket, kik által az egyezkedés, még ezen országgyűlés alatt befejezethetvén, a tárgy törvény által elintézethessék. — Az utána szólott mondá: ha ezen munkának sikert akarunk szerezni, elkerülhetlenül szükséges, hogy az egyezkedések megtételére a kincstár egyéneket nevezzen; már 1833-ban olly élénken nyilvánult a nemzetnek e részbeni ohajtása; 's hogy a katonai élelmezés és szállásolás által a szegény adózók sorsán valahára könnyíthessünk, a felírást szükségesnek találta; a kormány az egyezkedések eszközésére szükséges embereket haladéknélkül jelölje ki, a terhek kijelölését pedig, melyeket elvállalni, vagy a törvény értelmében el nem vállalni nem akarunk, az egyezkedés és kules készítése alkalmára vélte halasztandónak; a kérdés felett élénk vitalkozás keletkezett, nem ugyan az indítványnak mellőzésére, mivel csak egy követ volt, ki utasítása következtében a katonai-élelmezési megváltást boldogabb időre kívánta halasztatni, annyival is inkább, mivel szerinte a kereskedés és a gabonának a szegény emberek általi eladása a megváltás után nehe-

bítettnek; — a többi felszólott közül némellyek a felírást azonnal, 's az élelmezési tárgyat a szállásolás elrendezésétől egészen elválasztani akarták, tartván attól, hogy a munkálat szerdáiig be nem fejezethetvén, a felírás majd késő időre marad, 's midőn az országgyűlésnek vége közeledik, fog csak rá érkezni kir. resolútio, 's a nemzet e részben már rég ohajtott intézkedésének megtétele ismét el fog halasztatni. Voltak, kik a felírásban egyenesen a kormányt felszólítani kívánták, hogy a kincstár a megváltásért járandó bizonyos summát jelölje ki, mert meddig a kérdés alku tárgyává nem válik, csak pusztá discursus lesz, 's általa soha czélt nem érhetni; legelőbb pedig az indítványozó nézeteihez ragaszkodván, ki a felírást és üzenetet a munkálatnak végigleni tárgyalására vélte halasztandónak, mivel, ugymond, vagy általánosan, vagy részletesen kell a felírást szerkesztenünk; a katonai élelmezést az országos választmány véleményében két részre osztotta, t. i. törvényes, és nem törvényes terhekre, azért tehát ha a felírásban ezeket részletesen kívánjuk megemliteni, 's kifejezni azt: miket ismerünk törvényes tehernek, 's mikhez nem akarunk mint nem törvényesekhez járulni, 's hogy ehhez hozzá szólhassunk, szükséges a választmány munkálatán előbb keresztülmennünk, azon vélemény pedig, hogy az élelmezetés a szállásolási kérdéstől választassék el, igen fontos, 's nagy vitalkozásra nyujtana anyagot; vajjon szükségesebb-e a katonai élelmezés megváltása, vagy súlyosabb-e midőn a katonai a szegény adózó házában szállásol. 'sat.? a felírásnak miképeni szerkesztése tehát a munkálat befejezésére halasztatott, 's az olvasást a ker. jegyző folytatván a 16dik lapig, az orsz. választmányának azon nézete, miszerint az adózók a gyalog katonaságot szállás és élelmezéssel ingyen ellátni nem tartoznak, elvileg elfogadtatott. — Még más észrevételek is tétettek, de mint-hogy azok a munkálatban később kerülendnek elő, a tanácskozás is akkorra halasztatott.

September 23kán.

LXI. kerületi ülés.

A visszakapcsolt részeknek országgyűlésre leendő újabb meghívására tárggyában készített üzenet és felírási javaslat olvastatván, közíratra bocsátatott. Ezután a tegnap megszakított fonalon ker. jegyző a katonai élelmezés és szállásolás érdemében tett országos választmányának javaslatát olvasta. — Egyik városi követ előadá, mikép a tábornokok eddig a városokban nemcsak ingyenszállásokkal láttattak el, sőt még butort 's több efélet a városi polgárok legnagyobb kárával 's terhelésével követeltek: kívánta tehát, hogy jövődében illy rendkívüli súlyos terhekkel ne károsíttassanak, 's az ingyenes szállásadástól mentesíttessenek. Válaszul adatek erre, hogy azon nehézség megszűnik azáltal, ha a tábornokok részére is, mint javasolva van, a katonai lak-tanyákban fog építtetni szállás, — mások pedig azon időre vélték halasztatni a kívánat feletti tanácskozást, midőn a javasolt terv előkerül. — Az elszállásolandó 10 magyar lovas ezred elhelyezési tervének tárgyalásánál, több követ, megyeiek és városiak, küldöik törvényhatóságai is a magyar lovas katonaságból szállásítatni, vagy az oda rendelték számát nagyobbítani kérték; ennek ellenében megjegyeztetett, ha minden törvényhatóságban kívánnak katonaságot szállásítani, hogy jusson mindenhova, akkor ne 10, hanem 20 ezred felállításra rendeltessék; — a kívánók részéről megemlítették: hogy a közbátorság-fenntartás tekintetéből szükséges az ezredek szállásolásának elrendelésében arra főképp ügyelni, hogy szükség-eletben a kívánató helyre minél előbb megjelenhessenek; továbbá mondatott: mikép most a katonaságot minden törvényhatóság, minthogy teherrel nem lesz egybekötve, kebelébe akarja helyeztetni, azonban méltányosság, ha azon megyékben, melyeknek adózói ekkor a katonai-tartással tetemesen terheltek, most midőn szállásolásuk elrendezése által, a concurrentiának szaporodásával, nem teher de haszon háramlik, azok részesíttessenek; mások még hozzá adák, hogy midőn majd a porták rectificatiojáról leszen szó, bizonyosan olly igazságosok leendnek a RRk, miszerint azon törvényhatóságok, hova a lovas katonaság szállásoltatik, 's mely által haszonban részesíttetnek, figyelembe fogják venni. Ennek ellenében egyik megyei követ felelé, hogy azon adózóknak, kikhez a katonaság rendeltetik, csupán azon hasznuk lesz, hogy házokban katonák lakni nem fognak, a többi teher a forspontozás 'sat. ezutánra is fenmarad, csupán a mérsáros adhat talán majd több húst, a korcsmáros több bort, pálinkát el, 's ez által a földes urnak fog szaporodni jövedelme 'sat. Egyébiránt — mond a szóló — szerettem volna, ha ezen tervbe a partiumok közül legalább csak egyik megye is behozatott volna, de itt az egész munkálatban sehol megemlítve nem találom;

ennélfogva a partiumok behozására, nehogy az által az értessék, mintha azok Magyarországhoz nem tartoznának, ezélszerű intézkedést tétetni kívánt, mi köz helyeslésre találván, üzenetben fog a fenséges nádor megkérteni: szólítsa fel a partiumokat, hogy azok a consignatiót minél előbb adják be, mivel azokat is az ország katonaság nélkül hagyni nem kívánja, egyébiránt az országos választmányi javaslat szerkezete meg hagyatott. — A tárgy bevégeztével egyik városi követ: az országos választmány véleménye folytában elfogadtatott azon elv, miszerint az ország lakosai a gyalog katonaságot szállással 's élelmezéssel ingyen ellátni nem tartoznak, most miután a lovas ezredek szállásolása korületileg el van rendelve, kérte ez alkalommal egyszersmind elhatározatni azt: hogy a gyalog katonasággal, minthogy általok eddig leginkább a városok terheltek, mi történjék; — más városi követ még a hadfogadónak, 's tábornokok szállásainak miképen leendő elrendezését kívánta tárgyalás alá vétetni. A RRk. nagy része maradont kiáltott. — A harmadik városi követ monda: nem maradhat, mert ha csakugyan a kincstár tartozik a katonaságot élelmezéssel ellátni, a városok az által tovább az ingyen-adással nem terhelhetnek. Egyik megye követe felelé, hogy ezen kérdés feletti tanácskozás a munkálat befejezésére halasztandó, akkor t. i. midőn a megvártási summáról leszen szó, a részletes felírásban kell megérteni, melly terhek törvényesek, és mellyek nem. Erre ismét az előbb szólott városi követ válaszóla: miképen az orsz. választmányának a törvényes és nem törvényes teher iránti véleménye egyedül csak a lovas katonaság élelmezéséről szól, — úgy szinte a hadfogadási teher, melly évenként 75. ezer pfgó forintba kerül, 's azon fizetés az adózónak adójókba be nem számíttatik, mint törvénybe ütköző, ohajtható hogy ne létezzék. A RRk. nagy többsége, mivel ezen kérdések ujabban előkerülendek, tárgyalatását továbbra halasztotta. —

A katonai vontatásokról és előfogatokról a 22 mellékletben foglalt törvényjavaslatok olvasásánál 2. st. egyik megyei követ módosítani kívánta, hogy utalványokat nemcsak az alispánok, de a szolgabírák is adhassanak; — másik követ pedig a 4ik §nál utasítása következtében a vontató díját országgyűlésről országgyűlésre indítványozta meghatározatni. — Megjegyzetett azonban, miképen a vontatódíj meghatározása a megyei municipális jogok közé tartozik, 's azt még a hely különbözö fekvése miatt is egyenlően elrendelni nem lehet; a két indítvány eredmény nélkül hagyatott. — Az 5. §nál élénkebb vitaközvetkezés keletkezett, némelylek kívánták kimondatni: hogy azon szekerekre, mellyeken katonai személyek szállítatnak, más terhek nem rakathatnak, mivel az által is történt visszaélés, hogy a megterhelt szekerekre 5—6 ember felült; mások a szállítandó katonai személyek terhet meghatározatni akarták, miképen egy egy személy magával 25 fontnál több terhet ne vihessen; 's a szerkezet módosításában közmegállapodás lett: hogy a katonai személyek szállításánál a 6ik §ban a vontató szekerekre mért tehermennyiség figyelembe tartatván, a szállítandó személyek saját podgyászaikon kívül más terhet magokkal nem vihetnek, a szállítás mindig 4 lovas szekérral történjék, a 10. § pedig aképp változtatott, hogy a szekerezési bér, az illető helységi előjáró előtt mindig előre gószzen kifizetessék, nehogy a vontatók fele bérenek a lerakodás utánig halasztásával, a vitt podgyásznak jótállása értessek, mert illy eset, minthogy minden podgyász-szállítás mindig katonai kísérettel történik, elő nem fordulhat, 's eképp a ne talán mégis történhető kár a vontatót semmi esetben sem érheti. — Tovább a 11ik §nál, mellyben a fuvarosoknak félnapig tartozó várakozása javasoltatik, többfelé ágoztak a vélemények; mondatott: ha a félnapig köteles várakozás törvény által lesz kimondva, a legnagyobb visszaélésekre nyujtatik alkalom, 's azáltal majd sokszor az adózó még másnapra sem veheti marhájának hasznát, annélfogva 2 órai várakozást véltek többben meghatározatni; erre némelylek felelétek, miképp sokszor megtörténik, hogy közbejött okok miatt egész osztálynak várakoznia szükséges, — vagy midőn a rendelt időben állomásra a fogat ki nem áll, 's ez okból a többi megrendelt állomásokhoz a határidőre meg nem jelenhetik, és azért meg nem büntetethetik, — 's már kimondá az elnökség a 2 órai határidőt, midőn egyik városi követ megjegyzé: még az által, ha kimondva lesz, hogy a forspontos két óránál tovább várakozni nem tartozik, a visszaélések megszüntetni nem fognak, mivel még is köteles lesz a szegény adózó haszontalanul várakozni, tehát ő aképp vélte azt elhatározandónak, hogy a szállítandó a fuvarosnak minden félórai várakozásért külön meghatározandó mennyiséget kötelezessék fizetni; — az indítvány a többség pártolását megnyervén, megemlítették, hogy ha megyékben a forspontozásra tétetnek korlátozó rendszabályok; illő egyszersmind, hogy azon ide-

geneknek, kik nem is polgárok, 's kikkel kapcsolatban nem állunk, — visszaélései korlátoztassanak, 's ha a tisztelt hadnagy ur egy búcsúvételért várakoztatja hóban fagyban a szegény adózót marháival, illő, hogy azért fizessen, mert ugyan kire várakozik a gőzhajó 's gyorskocsi, 's talán azért, mivel a szegényember nem gőzhajóval vagy gyorskocsival jár, tartozik várakozni. Végre, ha a postamester nem köteles 's órán túl várakozni, 's ha a kormány eképp tudja biztosítani postamestereit, miért ne biztosítsuk mi adózóinkat; — a határozat e tárgyra nézve aképp mondatott ki: hogy a fuvarosnak félórán ingyen várakozása után minden félórán a várakoztató 30 krt tartozzék fizetni, két órán túl pedig várakozni nem köteles, 's kirendelt állomását elhagyhatja. — A 12. § pedig egy megyei követ indítványára közhelyesléssel úgy módosított: hogy az átkelés alkalmával történt kihágások, a megyei alispán által megvizsgáltatván, elégtételszerű végett — a criminalis eseteket kivéve — az illető parancsnok-tiszt lesz megkeresendő. — A törvényjavaslat többi pontja, úgy a munkálat még hátralévő részének tárgyalása jövőre halasztatván, az ülés eloszlott.

Országgyűlési rövid közlés.

Pozsony sept. 25-éről. A KK és RR kerületi üléseken befejeztetett a katonai élelmezés ügybeni választmány munkálatának tárgyalatása.

A főrendi táblánál pedig szünyegen volt az egyházi szertartások megtagadása tárgyában felirási javaslat. Vagy három terjedelmes beszéd után Nádor ő fensége eloszlata az ülést. Ez érdekes tárgy holnap folytatatik. —

Vidéki közlések.

Zemplén megye september 19. és 20-dikán tartá tisztválasztó közgyűlését. Mi rendes levelezőnk tudósításából jelenleg csak az elválasztott tisztviselők névsorát közöljük, jövő számunkra tartván fen a közgyűlés részletes leírását. Alispánok: 1ső, Kazinczy András. — 2dik: Szőgyényi Imre. — Főjegyző: Rhédey László. Hadi főpénztárnok: Draveczky Alajos. — házi: Somogyi János. — Főszabírák: a hegyaljai járásban Szabó Gábor, bodroglóközben Szerdahelyi János, terebesiben: Pilsy Menyhért, varannóban: Reviczky György, homonnaiban: Füzeses Ágoston, nagymihályiban: Füzeses Dániel. Tisztii főügyész: Buday András. Számvevő: Göcze Károly. Tisztii elnök: alügyész (főügyészi címnel) Szirmay József; 2d. alügyész: Rozgonyi József. Alsószabírák: Pataki kerületben: Füleky György, gesztelyiben: Szepessy Péter, szerencsiben: Zábrazky László, gálszécsiben: Szepsy János, zempléniiben: Dobos János, lelesziben: Balásházy József, helmecezen: Stépán Mihály, deregyőiiben: Stépán Dániel, rákocziiban: Izsépy László, m. laborcziiban: Szirmay László. Sztakesinyiban: Szilágyi Pál. Zsalobiniiban: Reviczky Imr., dobraiban: Trsztyánszky Illés, sztropkaiban: Horváth László. Adóbeszedők: hegyaljai járásban: Szilvássy Jós. Bodroglóközben: Bárczy Menyh., terebesiben: Köröskényi Tamás, n. mihályiban: Stépán Vin., homonnaiban: Oroszi László, varannóban: Horváth Bertalan. Rendes esküdtek: tokaji kerületben: Kövér Dániel, patakiban: Mezőssy Menyhért, szerencsiben: if. Szabó Gábor, gesztelyiben: Kossuth Sándor, terebesiben: Diószeghy József, újhelyi középponti: Hidegkővy Antal, zempléni kerületben: Fodor István, gálszécsiben: Tasnádi Ferencz, kövesdiben: Ternyey Tamás, helmecezen: Gondoly Menyhért, lelesziben: Fúzy Ferencz, n. mihályiban: if. Körtvélyessy István, deregyőiiben: Horvát József, rákocziiban: Chernel Dániel, homonnaiban: Eszenyi Antal, sztakesinyiban: Hericz Márton, m. laborcziiban: Soltész Károly, zsalobiniiban: Puky András, varannóban: Bereczik Imre, dobraiban: Lehotay András, sztropkaiban Juhász Gábor. (A többi tisztviselők neveit jövő számunk adandja.)

* Győrűl, f. h. 4k. és következő napjain tartott közgyűlésünk némelly tárgyai: az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmány mult közgyűlés óta keletkezett jegyzőkönyve olvastatott, 's ennek fonalán keletkezék határozattak, egyszersmind e megye országgyűlési követeinek utasításul szolgálódnak. Az országgyűlési KK. és RRk. teremének új elrendezése jelentetvén, e dolog kedvetlenül vétetett, mert e rendezés által az országgyűlési tárgyaknak olly sürgetős fölvétele akadályoztatott; sok költség okoztatott nemcsak azért, mert az elrendezés maga sok pénzbe (mint mondják, 50,000 e. fba) került, hanem mert az elrendezési idő alatt a napi díjjak fizetettek; pedig az elrendezés szükségét már a mult országgyűlésen tapasztalni, és ha előbb nem, a jelen országgyűlés kihirdetése után, de kezdete előtt, azt eszközölni lehetett volna; mert attól félhetni, hogy ez elrendezés, 's a rá költött pénz majd

akadályul szolgál az országgyűlésnek Pestre áttételében; mert a papi rendnek igen szűk hely adatott, a távollévő főrendiek követei pedig a korlátokon kívül helyeztetek, holott a hely szűkét itt mentségül nem használhatni, mert rendeltettek volna más helyre azok, kiknek a teremben létük törvényen nem alapul, úgy bizonyosan azoknak, kiknek törvény szerint a teremben helyök van, elég kényelmes ülés jutott volna, mi aztán a rend fentartását is igen előmozdíthatá. Ha ez elrendezés még szóba jövend, követeink óvást tegyenek olly értelemben, hogy az országgyűlésnek Pestre áttételében akadály ne legyen. — A fehér megyei kérelem hosszabb vitának lön tárgya, minék folytában ezek mondatok: kérelem (petitio) különösen olly folyamodvány, mellyel a sértett magányos, vagy kisebb rész a jogait sértő tisztviselő, vagy nagyobb rész ellen orvoslást kíván. Minden jól rendezett polgári társaságban, hol t. i. az alattvalóknak jogai is biztosítandók, meg kell engedni a kérelmi jogot; annál inkább alkotmányos országban, hol nemcsak magány, hanem politikai jogaiban is sérthetni valakit. E kérelmi jogot nem is vonta senki kétségbe, csak abban ágaztak el a vélemények: vajjon a hely, hova a fejmegyeiek folyamodtak, 's a mód, miszerint kérelmük országgyűlési tárgyalás alá került, helyes-e vagy sem? Egy rész helyteleníté az országgyűlés elibe folyamodást e körülményekben, mert ha valaki jogaiban sértetett, és orvoslást keres, szükség minden zavar, és összeütközés elhárítása miatt a rendet és fokozatot megtartani; tehát mindenek előtt, ha egyes tisztviselő ellen van a panasz, az illető törvényhatósághoz, ha egész törvényhatóság ellen, a kormányzóhoz, 's ő felségéhez folyamodni, és csak akkor a törvényhozáshoz, midőn ez utakon orvoslást haszaltalanul kerestünk. — Midőn tehát a fejmegyei aláírók, mellözve a megyei törvényhatóságot, kormányzókat 's ő felségét, egyenesen az országgyűléshez folyamodtak, a szükséges fokozatot mellőzték el. Erre ugyan mondatott: ha megynél kisebb elnyomatott rész a megye útján keresné sérelmei orvoslását, lehetlenséget akarna; mert a nagyobb győztes rész, valamint hatalmas volt amant jogai használatában gátolni, az leendő akkor is, midőn a sértett rész elnyomatott jogaiba visszahelyezést 's elégtételt kíván, és hogy a nagyobb rész jogosnak látszassék, az illy folyamodványt elnyomni köteleességének tartandja. Ez és hasonló esetben tehát a kormányzóhoz folyamodás volna szükséges, csak hogy a fenlévő gyakorlat szerint, tudósítás kérétek az illető törvényhatóságtól, mikor ismét kifejezheti a többség a talán ártatlan gyengébbet elnyomó erejét; mi arra mutat, hogy ha nem a számszerinti többséget, a tömeget, hanem a jogot akarjuk biztosítani, más folyamodványi utról, és módrol kell gondoskodnunk. A benyújtási és tárgyalásba-vételi mód ellen mondatott: szokatlan és rendkívüli, hogy magányosok az országgyűlésen, mint panaszkodók jelenjenek meg, és panaszukat az ország-kerületi elnök által nyujtsák be, és ez azt tárgyalás alá bocsássa; még megbocsátható volna, ha az alsó táblai elnökek, vagy az országgyűlés elnökének adták vala a folyamodványt. Erre felelet: magányosoknak folyamodása az országgyűléshez magyarhonban nem hallatlan valami: mert, hogy több ne említsék, az 1723: 7k. szerint ha valaki az országgyűlésen panaszkodót megvert, vagy sebesített, nagyobb hatalmaskodás büntetésével fenyítetik; ugyan az évi 11k. szerint halállal büntözik az, ki az országgyűlésen panaszkodót megölt, melly eset az előtt a hívségtelenség büntetését vonta maga után; miből kitetszik, milly nagy fontosságú jognak, 's hasznos intézetnek tartatott, az országgyűlésen panaszkodhatni; a kir. előadások, 's magányosok panaszai fölvetelét rendelő törvényeket (1494: 25.; 1723: 7.) ugy kell érteni, hogy előbb vétessenek tárgyalásba a kir. előadások, és aztán a magányosok ügyei, nem pedig, hogy ezek végkép mellőztessenek. De a fehér megyei kérelem kapcsolatban van a kir. előadások egyik pontjával, 's így e kérelem pártolása ez utóbbi törvényekkel sem ellenkezik. A folyamodás sikerére mindegy akár kinek adatott az, mert az említett elnökök is bizonyosan első tárgyalás végett az ügyet a kerületekhez utasítottak volna; a rend- és forma-megtartása okáért, még is jó lett volna, ha e folyamodást valami országgyűlési követ adja be, mint a turmezei panaszt és a jászkon folyamodványt. Csak hogy itt ismét kérdés támadhat arról, vajjon a követ küldői utasításának következtében adja-e be a kérelmet, vagy maga meggyőződése szerint; ha az elsőt akarjuk, ismét kérdés: milly törvényhatóságnak követe adhatja be a kérelmet, ezek-e, hol a sérelem történt, vagy bár mellyiké? ezek eldöntése ismét nagy fontosságú kérdéskéntől függ. De ok sincs a fejmegyei kérelmet országgyűlési uton ő felsége elibe terjeszteni, mert a megye maga már folyamodott ő felségéhez kir. biztosért, ki az 1805: 5k. szerint tisztben eljárand, 's orvoslást esz-

közlend; 's aztán lehetlen, hogy a biztossági munkát adatul szolgáljon a megyei kihágásokul alkotandó törvényről, mert a biztosság még kinevezve nincs, a megyei kicsapongásokat akadályozó szabályok már választmányilag elkészültek, és némokára tanácskozásba veendő és törvényes erőre emelendők, mi előtt a biztosság eljárhatna tisztében; nem is szükségesek a fehérmegyei adatok, mert több megyében történtek legújabb időkben kicsapongások, e megyéknek követői az országgyűlésen vannak, és így elég adatokkal szolgálhatnak; ha már meg tetszett említeni Fejérmegyét, említessék meg a többi is, hol rendtelenségek történnék, azért vagy vétesenek felírásba a többi megyék is p. o. Szathmár, Zala, vagy egy sem; csak hogy mint mondatott, a többi az országgyűléshez nem folyamodott. A mult közgyűlésen a kerületi ülésnek e tárgybani eljárása pártoltatott, és következetesnek tartott némellyektől, a bíróság munkáját az állított hamisításnak megvizsgálására is kiterjeszteni, mert a mult júliusi közgyűlés óta semmi sem jött közbe, mi a pártolástól ellátlásra indíthatna, és mert az állítatik, hogy az aláírások ollyaktól történtek, kik az irat tartalmát nem tudták, tehát hitelt nem érdemlők. Azonban érkezett azóta Fejérmegyének egy levele, mellyben az országgyűlés elibe adatott irat hamis aláíraturak, és tartalmunk, 's így hiteltelenné mondatik, és ez a nagyobb résztől nagyobb hitelt érdemlőnek tekintett, mert a törvényhatóságtól annak törvényes módja szerint eredett, mint az országgyűlésre benyújtott, magány uton készült iromány. Az aláírások hamisságát tanúsító irománynak csekély hitelt tulajdonítottak, mert az igen kevesekből, vagy S. 9től van aláírva, és mondatott, hogy valamint az állítás szerint részegek voltak, és nem tudták, mit foglal magában az előbbi irat: ugy hasonlót mondhatni a másodiknak aláírásáról is; 's midőn a corsesek gyakori részegsége említették, mintegy védelmükre mondatott, hogy nemcsak bortól, hanem szenvedélytől, irigységtől, üldözésvágytól részegség is létezik, és még kérdés, mellyik károsabb, és kárthatandóbb, az-e vagy ez? — Éz elmeséket megnevetteté az egybegyűlt, és komolyan vitakozó KK. és RRket: feleletül még az adatván, hogy sajnos ugyan, de mégis igaz, a mi mondatott, és nem palástolással lehet a roszt kiirtani, hanem másként, leginkább pedig, ha a szegény nemeseket nem itatjuk, a baromsággal nem alacsonyítjuk. — A fejérmegyei levél országgyűlést sértőnek is mondatott, mert magát sértve érzi Fejérmegye azért, hogy mintegy belügyeiben az országgyűlés akar intézkedni; de ezt sérelemnek venni nem lehet, mert az országgyűlés minden egyes törvényhatóságokon felül áll, és azok ügyeiről rendelkezhetik, talán csak a mód ellen tehetne Fejérmegye kifogást, mert a kerületi ülések diplomatiáját tagadja, mit már ő fölsége is elismert, és azt eltagadni akarni azért, mert nyomtatott naplója nincs, annyit tenne, mint a FöRRek táblájának diplomatiáját megtagadni akkorra, mikor még annak nyomtatott naplója t. i. 1840 előtt nem volt. A következetesség jónak mondatott, ha az eltérésre eleget ok nincs; 's így szabad a határozatokat változtatni, mit a megye RRi tettleg is bizonyítottak, a többség a fejérmegyei kérelemnek országgyűlés utján előmozdítását nem pártolván. (Folytatatik.)

A r a d megyének közgyűlése f. hó 11 én első alispán elnökle alatt vevén kezdetét, elnök ur kijelenté fájdalom Csanád megye alispánja Vásharhelyi Jánosnak elhunytá felett. Azután magánperek iránt tettek intézkedések. A nm. Helytartó tanács az adó-tartozások lerovását sürgetvén határozatott, hogy jövő dec. 11 én tartandó közgyűlésig a kerületi tisztviselők minden tartozást behajtassanak, 's eziránt jelentést nyujtsanak be. E felett keletkezett viták folyama közben följelentett, hogy a megyei nemességnél még nagyobb mennyiség is behajthatlan; a behajtásra hatalomkar rendeltetett. A büntető-törvénykönyv legtöbb pontjait elfogadták, a párviadalra nézve rendelék, hogy mihelyt róla a rendőrség tudomást vesz, közkereset alá veendő, ugyszinte a segédek is fenyték alá vétesenek. A czimek rövidítése el nem fogadtatik. Pécska m. városa még az idén a katonatartástól föl nem mentethetik. Török Gábor országgyűlési követnek egyszer 's mindenkorra engedelmé adatott, családjának folyamodás nélküli meglátogatására.

Torontál közgyűlése septemb. Aikén kezdődött. Érdekes tárgyai ezek valának: A Temes folyónak hirtelen történt megáradása, — melly leginkább a folyó katonatartásának Temes megyében átvágatásából származott, holott Torontálban hasonló szabályozási átmetszések még el nem készültek, a végvidéken pedig még el sem kezdettek, — alkalmat szolgáltatott: hogy keressék meg nádor ő fölsége a Temes szabályozási biztos minélelőbbi leküldésére, hogy a munkát folytathatván hasonló szerencsétlenség jövőre oltávoztassék. A tisztújítás iránt kér-

dezősködött főispánnak megíratott, hogy a RRk. a tisztújításnak rendes időbeni megtartását ohajtják. A katonai élelmész és szállásolás tárgyában kirendelt országos biztosság javaslata egész terjedelmében elfogadtatott. A megyei katonai laktanyák helyei N. Becskerek, N. Kikinda, 's Ujpecs legyenek. A királyi tábla egy része Pesten országgyűlés alatt is bíraskodjék. Az országos választmányok országgyűlés alatt munkálkodjanak. A téglá 's eserepégetés 's vályogvetés meghatározott rendszabály szerint a jobbágyoknak megengedtesék 's a kir. városok lakosaira is terjesztessék ki.

C z a f o l a t Z a l á b u l. A P. H. 284dik számában Kosár ur, a lap rendes levelezője által igen ferdén közölt zalai eseményekről tudósítására némelly észrevételeimnek legyen szives a t. szerkesztőség lapjai hasábjain helyt engedni. Azt mondja többek közt K. ur, hogy „az ellenfél által a nemességnek megvásárlására tömredék pénz is fordítottat.” Ez már takarékos hazudság; nemcsak megvásárlására, de még a 3000et meghaladó nemességnek az olai korcsmákban lett szállásoltatására, étellel és itallal ellátására sem fordítottatott egy krajczár is; sőt több százan voltak, kik még gyalog is (kiknek fuvarjakra sem kellett pénzt költeni) örömmel jöttek nemesi szabadságuk fentartására, magok költségén a gyűlésre. —

Mondja tovább, hogy „párt e megyében nem létezik, mert pártnak mondani csak azt lehet, melly a másik föl megbuktatása után is a megye méltóságát fentartani képes: már pedig az ellenfél öthat, tő b n y i r e b é l y e z e t t vezetőiről ezt állítani nem lehet.” Ez becsületbevető kifejezés, mellynek következtében én mint a Kosár ur által megbélyegzett vezetők egyike, felszólitom piszkolódó K o s á r uramat: álljon elő adataival, mellyekkel személyemet, vagy tetteimet, akár a közpályán akár a társas életben legkisebb szennyvel bélyegezni tudja; addig pedig míg ezt nem teszi, a mint hogy soha nem is tehetendi, őt alávaló, nyomorult rágalmozónak tartom, és nyilvánítom az egész olvasó közönség előtt. Költ Hosztóton sz. Mihályhava 15 én 1843. Gyulai G a l Mihály.

Külföldi hírek.

Spanyolország. Sevilla- és Granadában kérelemlevelek kerengnek egy középponti junta egybehívása iránt, mellyek sokaktól aláíratvák ugyan, de mégis magokban nem lázítók. Az Espectador szerint Valencia Barcelona mozgalmát gyámolítja. Az új „Eco de la Revolucion” melly igen tüzes demócrata lap, egy középponti junta egybehívását sürgeti, melly alkotmányzó testet híjon össze, egyetlen kamrában új alkotványt készítendő.

A barcelonai lázadás győzelmi örömeiket élvez. „A zsarnokság uralma, mond a Constitutionul, végéhez közelget. A catalonai városok majd valamennyien ellene nyilatkoztak már, 's derék polgártársaink mindenfelől segítség érkezik. Más tartományokban hasonló van készülöben, a bask partoktól egész Guadalquivirig és a cadizi tengerig. A hős Barcelona megveti az álgugolyókat, mellyeket grófok és marquesek Monjuichból és fellegrvárból a városra szórnak. Fogyaszszátok ránk minden gömbötök és löporotokat, őrítsetek ki valamennyi álgúyitokat, még sem fogjátok a barcelonai nép bátorságát megcsüggeszteni 's a cataloniaikon győzelmeskedni. De félre a tollal és ragadjunk kardot és haljunk meg. Győzelem vagy halál, cataloniaiak! „A lelkesültség, mond továbbá, legfőbb fokra hágott a városban, senki sem félti életét, még a nők és gyermekek is belső sánczokon dolgoznak. A fellegrvárral átlellenben levő házakon löreket nyitottak, 's noha e dusan butorozott házakba mindenki szabadon mehet, mégis legkisebb tolvajság sem történt.” Egyéb iránt, mint a J. des Debats megjegyzi, a boltok és műhelyek bezárvák, 's az üzlet félbeszakadt, 's a városból közel 100,000ren költöztek ki, a consulok is földieket hajóra ültették 's magok is a háboru-pusztította várost elhagyni szándékoznak, és még senki sem tudja mi leend vége e nagy szerencsétlenségnek.

Beszélik, hogy N a r v a z több magas személy kivánságainak engedve elhatárázta magát a főváros elhagyására, 's pedig némellyek szerint Párisba utazandó. Telegrafi tudósítások szerint Barcelona városa még mindig a fölkeltek hatalmában volt sept. 13án, 's az új főkapitány Araoz 5000 emberrel még egyre a fellegrvárra zárkózottan maradt. — Hasonló tétlenséget árul el Prim is, ki néhány száz polgárkatonával 's egy rendes köztaláljal Graciában vesztegel. — Párisban meghalt Torenó gróf, Krisztina királyné egyik legjelesb tanácsosa, 's mint spanyol történetíró dícséretesen ismeretes.

Perpignanból érkezett telegraf szerint a város állapota sept. 14kén nem változott. Araoz főkapitány ugyan-e nap egy segély csapatall ment be a föllegvárra. Perthi-

usban 13kán Barcelona irányában erős álguzást hallottak. 24 óra óta e városból még nem érkeztek levelek.

N. Britannia. A Standard kétségbe vonja azon korábbi állítás alaposságát, miszerint Palmella hg a portugál kormánytól utasítva volna, hogy új alkudozásokba bocsátkozzék egy angol-portugali kereskedési egyezés iránt. Mindeddig Palmella nem nyujtá át a királynénak hitványeit. Azt hiszik tehát, hogy jelen utazásának czélja ez ügyben a kormány véleményét és hajlandóságát előleg kipuhatolni.

O'Connell fáradhatlan és kifogyhatlan tervezéseiben. Most ismét egy új, a repealársulattól független egyesület létrehozásában munkálkodik, mellynek neve ovóegyesület (preservative association); ennek 300 irlandiból kell állnia, 's mintegy kapcsol szolgál a keletkezendő valóságos ir parlamentre. Feltűnőnek találják, hogy O'Connell ezen rendkívüli munkássága mellett darab idő óta Shiel, ki az előtt cselekvőségének elváhatlan társa volt, egészen tétlen 's mintegy szenvedőleg hanyagságban marad. Mallowban már felszólító levelet is nyujtottak át neki, hogy a repeal ügyét előbbi buzgalomával gyámolítsa.

A norvichi püspök azért tisztelte meg Mathew atyát nyilvános üdvözléssel, hogy helyrehozza hajdani megtámadását, 's gyanúsító bántalmait, mellyekkel őt illette, 's miknek hibás voltáról azóta meggyőződött. A Standard különösen dícséré azt, hogy Mathew mindeddig távol tartózkodott az o'connellféle repealizgatásoktól, nem követve több hivatalársai példáját. Londonban mintegy 70,000 ember tette le a mértékletesség fogadalmát Mathew kezei közé. Kedvező körülmény gyanánt e vándorpapra nézve kezd terjengeni azon értesítés, hogy ő Cardigan régi királyának, Gwaythwoednek nemzetségéből származik. E vérségi felődözés az angolok aristocraticus szellemü többsége előtt emelheti Mathew atya tekintetét.

Victoria királynő 's Albert hg újabb tengeri kirándulást tőnek sept. 9kén a belgiumi parton fekvő Ostendebe, honnan már sept. 15kére vissza is várattott. Brightonbul az elindulás a szokott ünnepélyességgel ment véghez.

Az egyházi iskola-társaság már 90,000 ft sterlinget irt alá, melly összegből a M. Herald szerint 70,000 fontot mintegy 600 föbb rangu személy irt alá, miből kitűnik, hogy a közép-osztálynak nagy tömege kissé hanyagul részeseül ez ügyben.

Franciaország. Lassankint mozogni kezd a párisi erősítvények ellen nyilatkozó ellenzék. Nantes városa folyamodványt irt az iránt, hogy a Páris körütti új várdák ne rakassanak meg álguykkal. A Courier français az egész ellenzék felszólítja e példa követésére. Véleménye szerint gátolni kell azt is: nehogy Vincennes erősségben olly szörnnyü nagy tömege a hadi anyag-szereknek halmoztasék fel, miszerint a várdák kevés óra alatt felfegyverkezhetők leendnének.

Párisból írják, hogy sept. 16. 's 17kének éjszakáin számos elfogatások történtek a városban; összeesküvést fődöztek fel, mellynek tagjai épen a zendülés kitérés napjának meghatározása végett gyűltek össze, 's mellynek czélja nem volt csekélyebb, mint fegyveres lázadás, és St. Cloud éjjeli megrohanása. Az összeesküdtek fejei egy borkereskedőnél lepettek meg rendőrség 's katonaságtól, 's egyebütt is tettek elfogatások 's házmozások, mellyek alkalmával fegyverek, löanyag, lázító nyomtatványok, felszólítások 's fontos oklevelek birtokába jöttek a nyomozók. Az elfogatások több napig folytak.

Abd-el-Kaderről írják, hogy a francziák általi új megtámadtása félelmében a marokkai határok felé futamlott, hogy szükség esetében Mulai Abd-el-Rahman barátjánál védhelyet találhasson.

Ham várából mindenféle különös hír érkezik. Az őrséget már háromszor kelle változtatni, és kevéssel ez előtt néhány katona ismét „éljen a császár” kiáltott; az őrállóknak megtiltották Napoleont katonailag köszönteni, mind e mellett is ez még mindig megesis. A hgnek mint politikai személynek semmi befolyása sincs többé, hanem a katonákra ellenállhatlan varázs-erőt gyakorol a név: Napoleon unokavére vagy fia. Ehez járul még hogy Lajos hg. kedveltető személyességgel bír, és hogy különösen a közembereket megnyerni tudja. Azért Parisban még mindig léteznek pártok, mellyekről azt hívék, hogy már elenyésztek.

Belgium. A belga püspökök pásztori levelet bocsátottak nemrég híveikhez, a roszirányú könyvek, időszakiratok és hirlapok olvasása 's terjesztése ellen, mellyben a hívek az egyház e részbeni hagyományára, 's a vesztély, melly a mostan keringő vallástalan és erkölcsetlen könyvek özönéből egyedek, családok 's így az áladalomra nézve is származik, erőteljes vonásokkal rajzoltatik. A levél egész munkát tesz, 's igen jó eszméket tar-

